

Macht op de Wallen

Projectgroep 8

Christopher Bakker, Fenna Dekker, Steven van Die, Luite Douma, Lara Engelfriet, Azime Eren, Giovanni Floor, Lianne Hulsebosch, Sophia Moerman, Sam de Nijs, Lisa Post, Eric Scheers, Anne Schimmel, Kristiaan Schimmel, Bianca Visser, Eveline Wong, Jelle Zandberg

Onder leiding van Laurens Buijs

28 januari 2009

Macht op de Wallen

Macht op de Wallen

Een discoursanalyse van Coalitieproject 1012

Projectgroep 8

Christopher Bakker, Fenna Dekker, Steven van Die, Luite Douma, Lara Engelfriet, Azime Eren, Giovanni Floor, Lianne Hulsebosch, Sophia Moerman, Sam de Nijs, Lisa Post, Eric Scheers, Anne Schimmel, Kristiaan Schimmel, Bianca Visser, Eveline Wong, Jelle Zandberg

Onder leiding van Laurens Buijs

28 januari 2009

Voorwoord

Afgelopen jaar is er voorzichtig een begin gemaakt met de uitvoering van het Coalitieproject 1012. De discussie over het project is aangezwengeld en het begint duidelijk te worden op welke manier de betrokkenen in de loop der tijd geïnformeerd zijn over de plannen van de gemeente.

Wij hadden de keuze uit een breed scala aan te onderzoeken onderwerpen. Uit deze reeks onderwerpen hebben wij gekozen voor Project 1012. De introductie van het onderwerp zorgde bij ons allen voor een brede nieuwsgierigheid. Er kleeft iets spannends aan Project 1012 en bovendien zou een onderzoek naar Project 1012 tot interessante resultaten kunnen leiden. De kracht van dit onderzoek is de originele invalshoek. In plaats van een droge beschrijving ontvouwt het een verrassende visie op de rol van taal in het creëren van draagvlak. Voor zover wij weten is er niet eerder een discoursanalyse uitgevoerd op de communicatie tussen het college van burgemeester en wethouders en de betrokkenen bij Project 1012.

Voorkennis is niet noodzakelijk om dit onderzoek te lezen. Alvorens we met de analyse beginnen, wordt u geïntroduceerd in Project 1012 en de methodes en theorieën van ons onderzoek. Vervolgens komen in elk deel de verschillende groepen aan bod, die in wisselwerking met het college van B en W staan. Om een gestructureerd antwoord te kunnen geven op onze hoofdvraag is er bij elk van de actoren voor dezelfde invalshoek gekozen.

Het onderzoek pretendeert niet uitputtend te zijn. Daarvoor was er simpelweg te weinig tijd. Wij hebben ons best gedaan een zo goed mogelijk resultaat te bereiken in de aangegeven tijd. Daarin zijn wij begeleid door Laurens Buijs. Hij heeft een onmisbare bijdrage geleverd in de totstandkoming van het onderzoek, in het bijzonder door het preciseren van de uitgangspunten van het onderzoek en het leveren van opbouwend commentaar. Wij zijn hem daar zeer erkentelijk voor. Daarnaast danken we:

Janny Alberts (NV Zeedijk), Remine Alberts (fractievoorzitter gemeenteraad SP), Metje Blaak (persvoorlichtster Stichting Rode Draad), Gerrit Bloemen (M/V & prostitutie), Eric van der Burg (fractievoorzitter gemeenteraad VVD), Job Cohen (burgemeester van Amsterdam), Lex van Drooge (gemeenteraadslid CDA), Slim Gharbi (raamexploitant), Theresa van der Helm (Prostitutie en Gezondheidscentrum 292), René Kamperman (Bouwfonds, Rabo Vastgoedgroep), Erik Koldenhof (portefeuillehouder openbare ruimte en economische zaken stadsdeel Centrum), Marien van der Kooij (AT5), Mariska Majoor (Prostitutie Informatie Centrum), Ivar Manuel (fractievoorzitter gemeenteraad D66), Edwin Oppedijk (Gemeente Amsterdam), Herbert Raat (woordvoerder Lodewijk Asscher), Maurice Rijntjes (Redevco, COFRA Holding AG), Pierre van Rossum (Gemeente Amsterdam, Projectmanagement-bureau), Arno Ruigrok (Multi Vastgoed BV), Judith Sargentini (fractievoorzitter gemeenteraad GroenLinks), Theo van Schaik (EZ Gemeente Amsterdam), Willy van der Sloot (raamexploitante), Bas Soetenhorst (*Het Parool*), Padre Theo (Última Hora Belangenvereniging Zuid-Amerikaanse prostituees), Ronald Wiggers (NV Stadsgoed) en anderen die anoniem wensen te blijven.

Daarnaast bedanken wij de bewoners van postcodegebied 1012 die hun medewerking hebben verleend aan de afgenomen enquête.

Wij hopen dat u met net zoveel interesse dit onderzoek leest, als wij hebben getoond in de totstandkoming ervan.

Christopher Bakker, Fenna Dekker, Steven van Die, Luite Douma, Lara Engelfriet, Azime Eren, Giovanni Floor, Lianne Hulsebosch, Sophie Moerman, Sam de Nijs, Lisa Post, Eric Scheers, Anne Schimmel, Kristiaan Schimmel, Bianca Visser, Eveline Wong en Jelle Zandberg

Amsterdam, 28 januari 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	7
Samenvatting.....	10
Inleiding.....	11
1.1 Historie en politiek landschap.....	11
1.2 Coalitieproject 1012 en Strategienota	12
1.3 De onderzoeksvraag.....	13
1.3.1 <i>Concepten in de hoofdvraag</i>	13
1.3.2 <i>Termen in het onderzoek</i>	13
1.4 Methode.....	14
1.4.1 <i>Discoursanalyse</i>	14
1.4.2 <i>Bryman</i>	14
1.5 Theorie.....	15
1.5.1 <i>Framing</i>	15
1.5.2 <i>Symbols</i>	15
Politieke actoren.....	17
2.1 Inleiding.....	17
2.2 Methode van onderzoek.....	17
2.3 Theoretisch kader.....	18
2.4 Analyse.....	18
2.4.1 <i>Gemeenteraad: Stone</i>	18
2.4.2 <i>Gemeenteraad: Framing</i>	19
2.4.3 <i>CDA - Lex van Drooge (raadslid)</i>	20
2.4.4 <i>SP - Remine Alberts (fractievoorzitter)</i>	20
2.4.5 <i>D66 - Ivar Manuel (fractievoorzitter)</i>	21
2.4.6 <i>VVD - Eric van der Burg (fractievoorzitter)</i>	21
2.4.7 <i>GroenLinks - Judith Sargentini (fractievoorzitter)</i>	21
2.4.8 <i>Stadsdeel Centrum</i>	21
2.4.9 <i>Het Bestuurlijk Overleg</i>	22
2.4.10 <i>Communicatie</i>	22
2.4.11 <i>Dubbelzinnigheid</i>	22
2.5 Conclusie.....	23
De criminogene zone.....	24
3.1 Inleiding.....	24
3.1.1 <i>Doel van het onderzoek</i>	24
3.1.2 <i>Definities en concepten</i>	24
3.2 Methode van onderzoek.....	25
3.2.1 <i>Personalia</i>	25
3.2.2 <i>Interviews</i>	25
3.3 Theoretisch kader.....	26
3.3.1 <i>Stone</i>	26
3.3.2 <i>Lukes</i>	27
3.4 Analyse.....	27
3.4.1 <i>Communicatie en discours</i>	27
3.4.2 <i>Raamexploitanten</i>	27
3.4.3 <i>Organisaties</i>	28
3.4.4 <i>Prostituees</i>	29
3.5 Conclusie.....	30

Institutionele marktpartijen.....	31
4.1 Inleiding.....	31
4.1.1 <i>Vraagstelling</i>	31
4.1.2 <i>Verantwoording van keuze van de actor</i>	31
4.1.3 <i>Definities en concepten</i>	31
4.2 Theoretisch kader.....	32
4.2.1 <i>Taal</i>	32
4.2.2 <i>New Public Management</i>	32
4.2.3 <i>Governance</i>	32
4.2.4 <i>Publiekprivate samenwerking</i>	32
4.3 Methode van onderzoek.....	33
4.3.1 <i>Werkwijze en verantwoording data</i>	33
4.3.2 <i>Personalia</i>	33
4.4 Analyse.....	34
4.4.1 <i>Strategienota: New Public Management, governance en publiekprivate samenwerking</i>	34
4.4.2 <i>Taal: economisch laagwaardig, de glijdende schaal en kansen</i>	35
4.4.3 <i>Belangen: interesse en machtsposities</i>	36
4.4.4 <i>Onzekerheden: mate van betrokkenheid en complexiteit van beleid</i>	36
4.5 Conclusie.....	37
4.5.1 <i>Draagvlak, interesse en macht</i>	37
4.5.2 <i>De taal van beleid</i>	37
Media.....	39
5.1 Inleiding.....	39
5.2 Methode van onderzoek.....	39
5.3 Theoretisch kader.....	40
5.4 Analyse.....	41
5.4.1 <i>Wisselwerking gemeente Amsterdam – lokale media</i>	41
5.4.2 <i>Analyse wisselwerking media en publieke opinie</i>	42
5.4.3 <i>Voorbeelden frames</i>	44
5.4.4 <i>Selection en salience</i>	45
5.5 Conclusie.....	46
Bewoners.....	47
6.1 Inleiding.....	47
6.2 Theoretisch kader.....	47
6.3 Methode van onderzoek.....	48
6.4 Analyse.....	48
6.4.1 <i>Folders bestemd voor buurtbewoners</i>	48
6.4.2 <i>Buurtkrant</i>	49
6.4.3 <i>PvdA-enquête</i>	50
6.4.4 <i>Eigen enquête</i>	50
6.5 Conclusie.....	54
Conclusie.....	55
Literatuur.....	58
Bijlage 1	62
ijlage 2.....	64B

Samenvatting

Het doel van ons onderzoek is om het gemeentelijke discours met betrekking tot Project 1012 te analyseren aan de hand van verschillende politicologische theorieën. Onze hoofdvraag luidt: hoe probeert het Amsterdamse college van burgemeester en wethouders draagvlak te creëren voor het Coalitieproject 1012 onder de relevante actoren? De actoren die we onderzocht hebben zijn: politieke instellingen, de zogenaamde ‘criminogene zone’, marktpartijen, media en bewoners.

Om de hoofdvraag uitputtend te kunnen beantwoorden, hebben we gekozen voor een veelzijdige methodiek. Belangrijke inzichten zijn verkregen na het opsporen en analyseren van bestaande beleidsstukken en mediabronnen. Daarnaast hebben we een omvangrijke hoeveelheid eigen data verzameld om een completer beeld te krijgen van de wijze waarop het college van B en W macht uitoefent. Zo hebben we interviews gehouden met cruciale actoren en een enquête onder buurtbewoners afgenomen en geanalyseerd.

Onder de ‘criminogene zone’ en investeerders is door de gemeente geen poging ondernomen om draagvlak te creëren. Bij de criminogene zone bestaat veel weerstand tegen het project. Het is opmerkelijk dat de gemeente geen draagvlak onder hen probeert te creëren; zij zijn immers degenen waarop het beleid zich richt. Een mogelijke verklaring voor de gebrekkige communicatie met de ‘criminogene zone’ is dat de gemeente er geen belang bij heeft dat men zich bewust wordt van de consequenties van Project 1012, op die wijze is weerstand minder waarschijnlijk.

Bij de investeerders was het niet nodig om draagvlak voor Project 1012 te creëren; zij hadden reeds interesse in het ontwikkelen van vastgoed in het centrum van Amsterdam, iets wat een belangrijk onderdeel is van het project. Deze interesse was een aanleiding voor Project 1012.

De gemeente kan via informele contacten verregaande invloed uitoefenen op berichtgeving omtrent Project 1012. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de media, en met name *Het Parool* een frame hanteren dat gunstig is voor het college van B en W. Dit frame veronderstelt dat de Wallen ‘opgeschoond’ moeten worden. AT5 legt meer nadruk op sociale effecten en laat meer verschillende actoren aan bod komen in de berichtgeving.

Het overtuigen van de politieke actoren had prioriteit aangezien het project zonder goedkeuring van de coalitie nooit doorgang vindt. Het college wist draagvlak te creëren door een gemeenschappelijk doel van alle partijen, het verdrijven van de criminaliteit, als speerpunt van het project te maken.

Het college probeert steun te genereren onder buurtbewoners door -in haar uitlatingen in de media en in brochures- te benadrukken dat Project 1012 criminaliteit en overlast zal verminderen.

De gemeente suggereert dat er veel draagvlak bestaat onder de buurtbewoners. Echter is slechts 45 procent van de bewoners voorstander van het voorgestelde beleid. Opvallend is dat de meerderheid van de buurtbewoners allerlei negatieve indirecte gevolgen verwachten van het beleid, zoals een toename van illegale prostitutie. Hiervoor is echter vanuit de gemeente geen aandacht.

De verschillende actoren hebben verschillende belangen, wat het realiseren van Coalitieproject 1012 bemoeilijkt. Aan het begin van ons onderzoek gingen wij er daarom van uit dat de gemeente draagvlak probeert te creëren onder deze actoren. Uit ons onderzoek bleek echter dat onze aanname onjuist was. Hoewel Project 1012 wordt gepresenteerd als een coalitieproject, worden niet alle actoren erbij betrokken. Op deze manier wordt er een ‘schijndraagvlak’ geconstrueerd en de illusie gewekt dat elke partij het project steunt.

Een opvallend conclusie is dat de peiler van het beleid gebaseerd lijkt op de misstanden in de prostitutie, terwijl in de communicatie naar de actoren toe hier verder geen discussie of overleg over is en het project als de juiste aanpak wordt gepresenteerd.

We hebben kunnen constateren dat de gemeente strategische ambigue frames en taal gebruiken. Op deze manier vergaart de gemeente Amsterdam steun voor Project 1012. De door de gemeente hanteerde probleemdefinities hebben een strategische functie en zijn bewust door de gemeente gekozen.

Inleiding

1.1 Historie en politiek landschap

In het buitenland denkt men aan Nederland als een uitzonderlijk liberaal land en ziet men met name Amsterdam als een stad waar alles kan en alles getolereerd wordt. Dit soort ideeën leven echter niet alleen in het buitenland. Veel Nederlanders wijzen liberalisme en tolerantie trots aan als grondbeginselen van onze cultuur (Duyvendak 2004: 5).

Deze opvatting van Nederland als uitzonderlijk vooruitstrevende natie wordt gesteund door opinieonderzoek. Zo zijn Nederlanders het meest van alle Europese burgers van opvatting dat echtscheiding acceptabel is en dat homoseksualiteit niets bijzonders is. Nergens anders in Europa hechten burgers zoveel waarde aan godsdienst- en gewetensvrijheid en wettelijke bescherming tegen discriminatie als in Nederland. En geen ander Europees volk is het minder eens met de stelling dat vrouwen kinderen moeten hebben om gelukkig te zijn (Duyvendak 2004: 5-6).

Deze traditie heeft zich in het recente verleden ook vertaald in liberaal beleid. In het begin van de jaren '90 boekten de progressieve partijen klinkende verkiezingswinsten en voor het eerst sinds 1918 werd er een kabinet gevormd zonder christendemocraten (website parlement.com). In ras tempo werden progressieve wetten door de Tweede Kamer gejaagd en Nederland verbaasde de rest van de wereld met progressief beleid op het gebied van bijvoorbeeld abortus, euthanasie, het homohuwelijk en prostitutie.

De afgelopen jaren stellen de regerende partijen echter enkele van deze progressieve wetten ter discussie. Met name sinds het aantreden van het kabinet Balkenende-IV gebruiken het CDA en de ChristenUnie hun positie in de regering om vraagtekens te zetten bij de wijze waarop Nederland omgaat met zaken als abortus, euthanasie en prostitutie. Ook in de Partij van de Arbeid zijn er steeds vaker andere geluiden te horen. Deze partij is met name op gemeenteniveau begonnen met het doorvoeren van ingrijpende maatregelen om de prostitutiebranche in te dammen.

In 2000 werd de prostitutie gelegaliseerd. Hiermee werd een einde gemaakt aan het contradictoire gedoogbeleid. De overheid dacht zo meer controle te verkrijgen over de malafide praktijken op de Wallen nadat in 1996 door de parlementaire enquêtecommissie Opsporingsmethoden onder leiding van Maarten van Traa een rapport was opgesteld over deze criminaliteit. Toen een herziene versie van dit rapport uit 2000 aantoonde dat ook na de legalisering van prostitutie de georganiseerde misdaad nog niet voldoende was ingetoomd, besloot de regering de wet BIBOB in het leven te roepen.¹

Voor 2003 konden malafide bedrijven vergunningen of subsidies aanvragen zonder daarbij op hun activiteiten in het verleden of heden gecontroleerd te worden. Dit maakte mogelijk dat zij hun bedrijf als dekmantel konden gebruiken voor de in werkelijkheid criminele activiteiten. BIBOB beperkt deze mogelijkheid, sinds de aanvragers nu gecontroleerd worden door het bureau BIBOB, dat onder het Ministerie van Justitie valt. Als na onderzoek blijkt dat de aanvrager een verhoogde kans heeft voor het begaan van criminele praktijken, kan het bureau een advies geven de vergunningen of subsidies te weigeren (website Justitie).

De gemeente Amsterdam concludeerde dat deze maatregelen niet het voor hen gewenste effect hebben: de criminaliteit op de Amsterdamse Wallen bleek niet verdwenen (Van Traa-project 2005: 5). Dit was aanleiding om over te gaan tot meer ingrijpende maatregelen.

Sinds 2006 bestaat de coalitie van de gemeente uit de PvdA en GroenLinks. Samen hebben zij 27 zetels en beschikken dus over een meerderheid. Het Amsterdamse college van B en W bestaat uit burgemeester Job Cohen en wethouders Freek Ossel, Carolien Gehrels, Tjeerd Herreman en Lodewijk Asscher (tevens locoburgemeester). Lodewijk Asscher heeft het initiatief genomen tot het Coalitieproject 1012, met onder andere als doel de Amsterdamse Wallen een geheel nieuw gezicht te geven.

1 *BIBOB staat voor 'Bevordering Integriteit Beoordelingen door Openbaar Bestuur'.*

1.2 Coalitieproject 1012 en Strategienota

Onder het motto “geef het gebied terug aan de Amsterdammer” hebben het dagelijkse bestuur van stadsdeel Centrum en het college van B en W samen het Bestuurlijk Overleg Coalitieproject 1012 ingesteld. Zij presenteerden in december 2008 de Strategienota, een concept met als hoofddoelstelling “het doorbreken van de criminele infrastructuur in het centrum door overlastgevende en criminogene branches te verminderen” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 4). Onder ‘criminogene branches’ vallen de branches die volgens de gemeente gevoelig zijn voor misdaad, waaronder de bordeelramen. Het aantal criminogene branches wil de gemeente met de helft verminderen, wat ingrijpende gevolgen heeft voor de vele betrokkenen onder wie de raamexploitanten, de buurtbewoners en uiteraard de prostituees zelf. Dit project biedt echter ook mogelijkheden voor nieuwe partijen zoals bedrijven die kunnen investeren in nieuwe projecten in dit gebied. Vijf doelen concretiseren de Strategienota 2008 (2008: 12):

1. het ontmantelen van de criminele infrastructuur;
2. het verminderen van de omvang van criminogene functies;
3. het stoppen en keren van de verloedering;
4. het herstellen van de functiebalans;
5. het realiseren van een kwalitatief hoogwaardig en divers entreegebied.

De realisering van het project bestaat uit drie pijlers (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 17-28). Negen sleutelprojecten vormen de basis van de eerste pijler. Het gaat om strategische locaties die de verbinding zullen vormen tussen de kerngebieden in het centrum. Voorbeelden zijn de herinrichting van het Beursplein, het Oudekerksplein, Chinatown en het Binnengasthuisterein. De tweede pijler is de herinrichting van de openbare ruimte. Daarin wordt veel nadruk gelegd op de herontwikkeling van de zogenaamde ‘Rode Loper’ (Damrak, Beursplein, Rokin, Muntplein) en de parallel gelegen straten met als doel het centrum van Amsterdam een meer internationale uitstraling te geven. De derde pijler vormt de straatgerichte aanpak. Er ligt een concreet plan voor bepaalde straten met daarin een prioriteitsstelling voor respectievelijk raambordelen, coffeeshops, criminogene functies, horeca en grenswisselkantoren. Gekozen wordt voor zonering tot overzichtelijke gebieden waar raamprostitutie kan blijven bestaan: de Oude Nieuwstraat en omgeving van de Oudezijds Achterburgwal. Het doel is om 239 van de 482 ramen te sluiten en om het aantal coffeeshops te halveren. Concreet kan dit bereikt worden door het (laten) verwerven van vastgoed of functieverandering in samenspraak met de eigenaren. Financieel is er een onderverdeling in proceskosten en uitvoeringskosten. De rekening wordt gedeeld door stadsdeel Centrum, de Centrale Stad, particuliere eigenaars/investeerdens en bestaande fondsen.

Toezicht, handhaving en positieversterking van de prostituee zijn essentieel. Prostituees kunnen bij het Prostitutie en Gezondheidscentrum (P&G292) informatie krijgen over gezondheid en uitstapmogelijkheden. (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 30).

Project 1012 is ontwikkeld door het college van burgemeester en wethouders, voorgegaan door burgemeester Cohen en wethouder Lodewijk Asscher (PvdA). Eindverantwoordelijke is het Bestuurlijk Overleg, met daarin Cohen en Asscher namens het college en Els Iping en Erik Kortenhof namens het stadsdeel Centrum. Lodewijk Asscher is sinds 2006 de wethouder van financiën, economische zaken, onderwijs, inburgering en jeugdzaken. Tevens is hij de locoburgemeester van Amsterdam. Hij wordt vaak gezien als de man achter Project 1012.

In 2005 heeft Lodewijk Asscher een boek geschreven, *Nieuw Amsterdam*, waarin hij zijn wensen voor Amsterdam anno 2020 beschrijft. Over de prostitutie schetst hij hierin een negatief beeld, maar hij zegt niet tegen de legalisatie te zijn. Een van zijn speerpunten is om de misstanden in de prostitutie aan te pakken: “Wat mij betreft wordt de raamprostitutie in Amsterdam actief ontmoedigd. Liever een toeristenattractie minder dan medeplichtigheid aan misbruik van vrouwen. Die vrouwen die wel vrijwillig en zelfstandig in de prostitutie willen werken, kunnen prima terecht op andere plaatsen, in sekshuizen en bordelen” (Asscher 2005: 96).

Lodewijk Asscher zegt dat zijn visie op de prostitutie geïnspireerd is op voormalig prostituee en

PvdA-gemeenteraadslid Karina Schaapman. Zij pleit al jaren voor een ander prostitutiebeleid en zet haar ideeën uiteen in verschillende boeken en notities. Een van haar bekendste boeken is *Hoerenlopen is niet normaal* en werd gepubliceerd in 2007.

Karina Schaapman is fel tegen het beeld wat volgens haar over de prostitutie wordt geschetst. Ze vindt het spijtig dat feministische organisaties niet voor de prostituees opkomen, maar ze juist afschilderen als sterke vrouwen. Ook organisaties als de Rode Draad en het Prostitutie Informatie Centrum doen hier volgens haar aan mee. Tevens is ze van mening dat de hoerenlopers te weinig op hun gedrag worden gewezen.

Het gemeentelijke Project Management Bureau (PMB) is de uitvoerende instantie en de projectdirecteur is Pierre van Rossum. Hoewel uitkomsten van onderzoek naar de economische effecten van Project 1012 een betrekkelijke realiteitswaarde hebben, wordt niet verwacht dat de aanpak een vermindering van het toerisme met zich meebrengt (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2007: 16-17). Burgemeester Cohen zegt hierover: “Ik ben daar niet onmiddellijk benauwd voor. Ik denk dat als er 200 ramen zijn er nog een substantieel Red Light District is” (interview Cohen 2009).

1.3 De onderzoeksvraag

De visie van het college van B en W is vertaald in Coalitieproject 1012. Bij dit project zijn vele verschillende partijen betrokken. Hierdoor is het interessant te analyseren hoe het college van B en W de plannen voorlegt aan deze partijen om draagvlak voor Project 1012 te creëren. Daarom luidt onze onderzoeksvraag:

Hoe probeert het Amsterdamse college van B en W met taal draagvlak te creëren onder verschillende groepen in Amsterdam voor het Coalitieproject 1012?

Om deze onderzoeksvraag volledig te kunnen beantwoorden is er gekozen om de communicatie tussen de gemeente Amsterdam en verschillende actoren te analyseren. Belangrijke actoren omtrent Coalitieproject 1012 zijn media, gemeentelijke instanties, investeerders, criminogene zone en bewoners van het postcodegebied 1012. Door gebruik te maken van wetenschappelijke theorieën en methoden hebben wij onderzocht hoe de gemeente met taal steun probeert te creëren voor het Coalitieproject 1012.

1.3.1 Concepten in de hoofdvraag

Het conceptualiseren van de hoofdvraag begrenst en verduidelijkt het onderzoek. Hier wordt beschreven hoe verschillende termen in de context van dit onderzoek worden begrepen. Termen die betrekking hebben op slechts één hoofdstuk worden in het desbetreffende hoofdstuk omschreven.

Draagvlak wordt in het onderzoek geconceptualiseerd als instemming (of de mate van instemming) van een actor met het voorgestelde beleid, wat door de gemeente uitgevoerd wordt (of zal worden) naar aanleiding van Project 1012. Het hebben van middelen die draagvlak voor beleid kunnen bevorderen is een bron van macht of invloed. Macht en invloed zijn veel voorkomende termen in het onderzoek.

Macht is geconceptualiseerd als “(...) het vermogen van actoren (personen, groepen of instellingen) om een samenstel van gedrags- of keuzealternatieven van andere actoren geheel of gedeeltelijk vast te leggen of te veranderen.” (Van der Eijk 2001: 77), en invloed als “(...) het vermogen van actoren om het gedrag of de keuze van andere actoren (ten dele) te bepalen binnen een voor die actor beschikbaar samenstel van gedrags- of keuzealternatieven” (Van der Eijk 2001: 78).

1.3.2 Termen in het onderzoek

Een veel gebruikte term is ‘college van B en W’. Dit zijn de burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam. In het onderzoek wordt ook het ambtelijke en semi-publieke apparaat bedoeld waarvan de gemeente gebruik maakt voor het opstellen, coördineren en communiceren van de plannen rondom Project 1012.

‘Coalitieproject 1012’ is een term die de gemeente Amsterdam gebruikt. Met ‘Coalitieproject’ wordt een project bedoeld dat in samenwerkingsverband wordt uitgevoerd, ‘1012’ staat voor het postcodegebied.

1.4 Methode

Een onderzoek slaagt niet zonder een methode. Een methode is “a procedure or process for attaining an object: as (...) a systematic procedure, technique, or mode of inquiry employed by or proper to a particular discipline or art (...)” (website Merriam-Webster).

1.4.1 Discoursanalyse

Bij elk uit te voeren beleid wordt een strategie gekozen waarmee de beleidsmakers genoeg animo hopen te vinden voor het realiseren van hun plan. Zowel bewust als onbewust kiest men voor een bepaald discours dat betekenis kan geven aan de betreffende plannen. Een belangrijke troef van discours is taal. De vaak onderschatte rol van taal is een zeer belangrijke factor in het (politieke) denken van de mens. Omdat men met elk beleidsplan op zowel voor- als tegenstanders stuit, zal men op verschillende manieren de betrokken partijen het plan voorleggen. Dit zal vooral het geval zijn met zaken die gevoelig liggen en uiteenlopende morele visies kennen, zoals het prostitutiebeleid.

Bij Project 1012 zijn verschillende actoren betrokken, die elk anders benaderd zullen moeten worden. De media, gemeentelijke instanties, investeerders, criminogene zones en de buurtbewoners van postcodegebied 1012 zijn betrokken partijen die ieder hun eigen belangen en morele waarden nastreven. De gemeente zal hiermee rekening moeten houden in de toenadering van deze instanties, organisaties en individuen. Wij proberen met het onderzoek deze verschillen in toenadering op taalkundig gebied bloot te leggen. Dit doen we aan de hand van een discoursanalyse.

De term ‘discoursanalyse’ stamt af van het Griekse woord *analuein* (tegenspraak) en het Latijnse werkwoord *discurrere* (zwerfen, in verschillende richtingen rennen). Beide begrippen impliceren dat er een interne tegenspraak moet zijn in taal. De discoursanalyse probeert deze tegenspraak bloot te stellen en te analyseren (Wodak & Kryzabowski 2008: 4). De Franse filosoof Michel Foucault introduceerde de discoursanalyse in de sociale wetenschappen met zijn boek *The Archaeology of Knowledge*. Foucault in zijn boek een aantal kenmerken van een discours: “...are always themselves reflexive categories, principles of classification, normative rules and institutionalized types” (Foucault 2002: 25). Sindsdien is de term discoursanalyse in vele disciplines doorgedrongen. Het kent daarom geen eenzijdige benadering. Voor het concretiseren van dit begrip maken wij gebruik van de theorie van Bryman (2004); hij hanteert een concrete en werkbare definitie.

1.4.2 Bryman

Bryman omschrijft de discoursanalyse als een onderzoeksmethode waarbij gekeken wordt naar taal en de manier waarop deze versies van de sociale werkelijkheid construeert (Bryman 2008: 500). In zijn boek beschrijft Bryman dat er geen objectieve manier bestaat om betekenis uit een tekst te halen. Mensen willen altijd iets bereiken als zij spreken of schrijven. Discoursanalyse houdt zich daarom bezig met strategieën die mensen gebruiken om verschillende doelen te bereiken. Om deze doelen te bereiken kunnen mensen niet passief zijn, maar moeten ze altijd actie-georiënteerd te werk gaan. Dit leidt tot drie onderzoeksvragen die bij de discoursanalyse gesteld kunnen worden (Bryman 2008: 500):

1. Wat is de bedoeling van dit discours?
2. Hoe is dit discours geconstrueerd om dit te laten gebeuren?
3. Welke bronnen zijn beschikbaar om deze activiteit uit te voeren?

Om er achter te komen hoe de gemeente met de betrokkenen heeft gecommuniceerd, hebben wij tijdens ons onderzoek data verzameld die variëren van gesproken tot geschreven tekst. Data zoals de Strategienota, interviews en folders hebben wij geanalyseerd aan de hand van onderstaande theorieën.

1.5 Theorie

In het onderzoek naar Project 1012 wordt gewerkt aan de hand van verschillende theorieën. De theorieën die hier beschreven zijn, hebben betrekking op de functie en werking van taal. Deze theorieën vormen de rode draad die door het onderzoek loopt en komen terug in de behandeling van alle subvragen. De concepten die gebruikt worden zullen vervolgens gedefinieerd worden. Theorieën en concepten die slechts in één hoofdstuk behandeld zijn, zullen in het desbetreffende hoofdstuk nader worden omschreven.

Theorie en de rol van concepten daarin kan als volgt omschreven worden: “(...) theories make general, but explicit, statements about what the world is composed of and how it works. They do this by developing abstract concepts and stating relationships among them in terms of propositions” (Schneider 2006: 3). Het is belangrijk om concepten zo scherp mogelijk te definiëren en op te merken dat er slechts bepaalde aspecten van de werkelijkheid worden beschreven (Schneider 2006: 3).

1.5.1 Framing

De werking en functie van taal kan men analyseren aan de hand van framing. Framing bestaat uit kaders die een gewenste structuur dienen te geven aan een sociale betekenis. Deze kaders kunnen in een bepaalde mate richting geven aan de ontvangen perceptie en vervolgens keuzes beïnvloeden. Framing staat daarmee haaks op het rationaliteitsbegrip.

Volgens Entman zijn er twee aspecten van framing belangrijk, namelijk selection (selectie) en salience (uitlichten). De keuze maken in het tonen en weglaten van bepaalde informatie is selectie. Entman constateert dat deze keuze bewust en onbewust kan worden gedaan. Salience bestaat uit het uitlichten en opvallender maken van delen uit informatie. Op deze manier onthoudt men de elementen en krijgen ze meer betekenis (Entman 1993: 53). Het selecteren van de elementen uit een realiteit en deze uitlichten in een tekst wordt door Entman dus al framing omschreven.

Volgens Gamson heeft een frame vier functies: bepaalde situaties worden getoond als een probleem, de oorzaak van dit probleem wordt omschreven, morele oordelen over de oorzaak worden genoemd en als laatste worden er oplossingen voor dit probleem gesommeerd (Gamson, 1992).

1.5.2 Symbols

Deborah Stone stelt in haar boek *Policy Paradox. The Art of Political Decision Making*. (2002) dat beleid nooit neutraal of eenduidig is. Ze keert zich in haar boek tegen het rationele keuzemodel. In hoofdstuk zes (137-162) behandelt ze de werking van taal en in het bijzonder de rol van symboliek daarin. Volgens Stone worden narrative stories, synecdoches², metaphors en ambiguity strategisch gebruikt bij definiëren van problemen en coalitievorming (Stone 2002: 137-162).

Bij het presenteren van deze problemen wordt er gebruik gemaakt van symbolen. Deze ontlenu hun kracht aan het feit dat ze door ieder mens anders geïnterpreteerd kunnen worden. Ieder mens, groep of instantie reageert er dus ook anders op. Dit maakt symbolen instrumenten van invloed en controle. Hieruit komt de gehele kunst van het definiëren van beleidsproblemen voort. Er zijn vier belangrijke aspecten in de probleemdefiniëring te noemen: narrative stories, synecdoches, metaphors en ambiguity.

Het eerste aspect dat wordt genoemd is narrative stories. Bij het definiëren van problemen wordt vaak de vertellende structuur gehanteerd met een duidelijk begin, midden, einde en een bepaalde verandering of transformatie. Ook wordt er gebruik gemaakt van personages als helden, slechteriken en onschuldige slachtoffers. Er zijn twee hoofdstructuren van narrative stories te onderscheiden: stories of decline en stories of helplessness and control. De ‘story of decline’ spreekt van een situatie waarin het vroeger goed of beter was en het nu slecht gaat. Indien men geen maatregelen neemt om dit te voorkomen ontstaat er een crisis en daarom wordt er een bepaald beleid voorgesteld. De verandering in de ‘story of helplessness and control’ is dat mensen een bepaalde situatie niet konden controleren, maar dat nu wel kunnen.

Synecdoches zijn het tweede aspect van het definiëren van beleidsproblemen. Bij deze vaak gebruikte

² Stone (2002: 145) definieert synecdoche als “(...) a figure of speech in which a whole is represented by one of its parts(...)”. Synecdoche kan echter ook het omgekeerde betekenen; een geheel staat voor een deel.

manier van definiëren wordt een deel van het probleem gepresenteerd als zijnde het gehele probleem. Voorstanders van een bepaald beleid kiezen voorbeelden van situaties die zij naar voren brengen alsof deze altijd het geval zijn. Hoewel deze manier van presenteren enerzijds kan leiden tot een beleid dat zich richt op één specifiek doel, kan het anderzijds een goede organisatievorm betekenen waarbij het probleem concreet is gepresenteerd en mensen zich kunnen identificeren met een ander.

Stone noemt metaphors als derde aspect. In het hele menselijk communiceren wordt gebruikt gemaakt van metaforen en zo ook in het presenteren van beleidsproblemen. Hoewel op het eerste gezicht metaforen slechts lijken te verwijzen naar een ander onderwerp, kunnen ze onbewust ook partijdigheid op wekken. Vaak gebruikte metaforen zijn organismes, natural laws, machines, instrumenten en ziektes. Zo worden sociale instituties als levende organismes gezien en het politieke systeem als een machine.

Als laatste aspect wordt ambiguity genoemd. Dit is de meest belangrijke vorm van het presenteren van beleidsproblemen. In dit geval kunnen symbolen verschillende betekenissen hebben en daarom kan het door iedere persoon of groep anders worden geïnterpreteerd. Ambigüiteit wordt gezien als de lijm van politiek. Bij het ontbreken van ambigüiteit zou men nooit tot overeenstemming kunnen komen. Deze dubbelzinnigheid kan bepaalde groepen of mensen met uiteenlopende visies toch laten stemmen op dezelfde wet. Zo kan steun voor een beleid uit verschillende hoeken komen³ (Stone 2002: 137-162).

3 Deze tekst is overgenomen van Eveline Wong en Christopher Bakker; opdracht 4 2008.

Politieke actoren

2.1 Inleiding

Als vertegenwoordiging van de bewoners van Amsterdam speelt de Amsterdamse gemeenteraad een belangrijke rol in Project 1012. De gemeenteraad dient in te stemmen met de plannen van het college van B en W. De leden van het college en de gemeenteraad komen veel bij elkaar in het stadhuis. Dit biedt het college de kans informeel te overleggen met de leden van de gemeenteraad en zo ook steun te winnen voor Project 1012. Interviews met gemeenteraadsleden geven inzicht in deze vorm van communicatie. Zo wordt een antwoord gevormd op de eerste subvraag van dit hoofdstuk:

Hoe probeert het Amsterdamse college van B en W met taal draagvlak te creëren onder de Amsterdamse gemeenteraad voor Coalitieproject 1012?

Sinds maart 2002 kent Amsterdam het stadsdeel Centrum, inclusief een dagelijks bestuur en een stadsdeelraad (website stadsdeel Centrum). Het dagelijks bestuur en de stadsdeelraad regelen de dagelijkse gang van zaken in het Amsterdamse centrum. Het beleid van het bestuur wordt vastgesteld door de stadsdeelraad. Stadsdeelvoorzitter Els Iping en portefeuillehouder van Openbare Ruimte en Economische Zaken Erik Koldenhof vormen samen met Job Cohen en Lodewijk Asscher het Bestuurlijk Overleg voor Project 1012 (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 4). Samenwerking vergt een goede interactie en daarom luidt de tweede subvraag van dit hoofdstuk:

Hoe probeert het Amsterdamse college van B en W met taal draagvlak te creëren bij de bewindvoerders van het stadsdeel Centrum voor Coalitieproject 1012?

2.2 Methode van onderzoek

Bij de beantwoording van beide subvragen is zowel deskresearch als fieldresearch van belang. Naast de *Strategienota Coalitieproject 1012* (zie hoofdstuk 1) zijn ook andere schriftelijke, ambtelijke bronnen van belang bij de deskresearch. Hieronder vallen raadsbesluiten, verslagen van raadscommissies en beleidsnota's zoals *Oud beroep, nieuw beleid: nota prostitutie 2007-2010* (2007). De methode die wij gebruiken bij het analyseren van deze data is de reeds beschreven discoursanalyse.

Veel communicatie tussen het college en de gemeenteraad, dan wel het stadsdeel, vindt informeel en mondeling plaats. Daarom is fieldresearch voor de beantwoording van de subvragen in dit hoofdstuk van groot belang. In het kader van dit onderzoek zijn de volgende personen geïnterviewd:

- Remine Alberts (fractievoorzitter gemeenteraad SP)
- Eric van der Burg (fractievoorzitter gemeenteraad VVD)
- Job Cohen (burgemeester Amsterdam)
- Lex van Drooge (gemeenteraadslid CDA)
- Erik Koldenhof (portefeuillehouder openbare ruimte en economische zaken stadsdeel Centrum)
- Ivar Manuel (fractievoorzitter gemeenteraad D66)
- Herbert Raat (voorlichter Lodewijk Asscher, wethouder economische zaken)
- Judith Sargentini (fractievoorzitter gemeenteraad GroenLinks)

2.3 Theoretisch kader

De in de inleiding beschreven theorieën van Bryman en Stone en de theorieën over framing worden gebruikt voor het analyseren van de data. Tevens is de theorie over de drie machtdimensies van Lukes van belang. Lukes' theorie kan namelijk worden gebruikt om de openlijke en verborgen machtsverhoudingen tussen het college enerzijds en de gemeenteraad en het stadsdeel anderzijds te analyseren. De drie dimensies worden hieronder kort beschreven.

De eerste dimensie van macht is decision making (Lukes 1974: 12-15). De eendimensionale visie focust zich op het maken van beslissingen op punten waar een openlijk conflict tussen belangen van verschillende actoren bestaat. De actor die zijn belangen het beste weet te vervullen heeft de meeste macht.

De tweede dimensie van macht is breder dan de eerste. Naast decision making bestaat er volgens Lukes ook macht in de vorm van non-decision making (Lukes 1974: 18-20). Over sommige onderwerpen wordt niets besloten, omdat het onderwerp niet op de agenda voorkomt. De agenda kunnen bepalen ofwel, agendasetting, is een kenmerk van de tweedimensionale visie van macht die Lukes onderscheidt.

De derde dimensie van Lukes voegt het begrip latent conflicts toe aan het fenomeen macht. Een latent conflict "consists in a contradiction between the interests of those exercising power and the real interests of those they exclude" (Lukes 1974: 24-25). Mensen zijn zich dus soms niet bewust van hun belangen en daar kunnen actoren, die de macht hebben, gebruik van maken.

2.4 Analyse

2.4.1 Gemeenteraad: Stone

"D66 is blijkbaar voor harddrugs en vrouwenhandel. Dat is een ultraliberale lijn," zegt wethouder Lodewijk Asscher, die fel reageert na kritiek op zijn plannen vanuit de D66-fractie. "Vanuit een moralistisch standpunt pleiten voor aanpak van de raamprostitutie is op zich een slimme zet," geeft Erik van den Burg, fractievoorzitter van de VVD toe, "want er zullen weinig mensen in Amsterdam te vinden zijn die voor vrouwenhandel zijn." De politieke toon die wordt getroffen is cruciaal voor de publieke opinie en het debat in de gemeenteraad. Zo geeft van den Burg ook aan dat Asscher te ver was gegaan, toen hij impliceerde dat andere partijen het "maar eens" waren met vrouwenhandel, omdat ze niet volledig met zijn plannen wilden instemmen. Daarom is het gebruik van de juiste taal rond de afbeelding van de problematiek op de Wallen van groot belang voor het creëren van draagvlak onder de verschillende partijen in de Amsterdamse Gemeenteraad.

In het zetten van de toon zijn twee hoofdrolspelers te onderscheiden in het college van B en W; de reeds genoemde Lodewijk Asscher en Job Cohen. Asscher voert vanuit moralistisch oogpunt de strijd aan met raamprostitutie op de Wallen. Volgens Job Cohen moet de criminele infrastructuur in het Wallengebied worden aangepakt om de leefbaarheid in het gebied te verbeteren en de balans tussen criminogene en bonafide branches te herstellen.

De verhalende lijnen over de verloedering en problemen in het Wallengebied passen goed in de 'story of decline' die Deborah Stone beschrijft in haar boek *Policy Paradox. The Art of Political Decision Making* (2002). Een 'story of decline' is een definitie van een beleidsprobleem gegoten in een narratieve structuur waarbij een begin, midden en eind te onderscheiden is. Tevens is er sprake van slechteriken, helden en onschuldige slachtoffers. Het verhaal gaat over verslechtering van omstandigheden tot het punt van een onhoudbare situatie, waarbij er niets anders op zit dan de nodige maatregelen te treffen om chaos te voorkomen.

In het geval van de Wallen zijn de slechteriken de pooiers en criminelen, de onschuldige slachtoffers de prostituees en de helden de gemeente. De verslechtering van de situatie uit zich in oncontroleerbaarheid van de criminaliteit, de onbalans van het aantal criminogene branches en de onhoudbare praktijken van vrouwenhandel die voorkomen in de raamprostitutie.

In antwoord op de vraag wat de belangrijkste argumenten zijn geweest in het overtuigen van de

gemeenteraad antwoordt burgemeester Job Cohen het volgende: “In de eerste plaats zijn we hele tijd bezig met de constatering van de criminaliteit en dat er het nodige aan de hand is. Een jaar geleden is er een onderzoek geweest van Van Traa, een parlementair onderzoek, waaruit is gebleken dat er veel witgewassen werd en veel criminaliteit was. In feite werd daar gezegd dat de Wallen hand in hand gaan met de criminaliteit. Dat heeft geleid tot het Van Traa-team. In dit onderzoek *Grenzen aan de handhaving* (2007) van het Van Traa-team worden de bewijzen aangevoerd die vermindering van criminogene branches moeten verantwoorden. De feitelijke en kwantitatieve argumentatie onderbouwt de beschreven ‘story of decline’. Het Van Traa-onderzoek kan dan ook worden gezien als één van de peilers waarop de argumentatie voor vermindering van de raamprostitutie en coffeeshops is gebaseerd.

Naast de ‘story of decline’ past het taalgebruik in het Van Traa-verslag goed in het kader van de ‘story of helplessness and control’. De ‘story of helplessness and control’ gaat uit van een situatie die altijd al onwenselijk en oncontroleerbaar was geweest, maar door omstandigheden getolereerd moest worden. De beleidsmakers zullen nu echter aantonen dat er nieuwe plannen en mogelijkheden zijn om deze situatie aan te pakken (Stone 2002:143). Het taalgebruik in het Van Traa-verslag laat goed zien dat de onwenselijke situatie niet verbeterd is en er drastisch moet worden ingegrepen. “We moeten tien jaar na de parlementaire enquête van Van Traa vaststellen dat alle inspanningen van de afgelopen jaren en de opheffing van het bordeelverbod niet hebben gebracht wat werd verwacht. Het wordt tijd om de hoeveelheid te dweilen overlast en criminaliteit te verminderen door aan de kraan te gaan draaien. Er is sprake van een criminele infrastructuur, waardoor een verbetering en intensivering van de handhaving niet voldoende is. Het is de infrastructuur zelf die moet worden aangepakt, door te snijden in de criminogene branches en bestemmingdemenen. Hierdoor zal de functiemix in het gebied verbeteren, kan de constante overlast verminderen en krijgen ook kwalitatief betere en hoogwaardige functies een kans.” (Van Traa-team 2007: 12) Verbetering is mogelijk en de aanpak van de criminele infrastructuur is de sleutel. Verhalen over controle zijn altijd pakkend, omdat ze gaan over het fundamentele probleem van liberalisme; hoe ver zijn we in staat om onze eigen levenssituatie en toekomst te vormen? Daarbij zijn verhalen die gaan over minder controle altijd beangstigend en verhalen over meer controle bemoedigend (Stone 2002: 143). Eén van de belangrijkste doelen van de Strategienota is dus een hoopvol beeld te schetsen van de toekomst van het gebied, waarbij de situatie beter onder controle is.

Een ander belangrijk politiek middel om een groot draagvlak voor het project te creëren is het gebruik van ambiguïteit. “Ambiguity allows leaders to aggregate support from different quarters for a single policy” (Stone 2002: 157). Algemene en vage taal in de Strategienota vergemakkelijken het creëren van consensus onder de betrokken partijen en houdt ook ruimte vrij voor latere uitwerking van het plan. Elke partij is voor het terugdringen van criminaliteit. Zo kan het bestrijden van de criminaliteit op de Wallen een gemeenschappelijk doel worden. Omdat de PvdA de meeste zetels heeft, is het niet verwonderlijk dat zij een leidinggevende rol hebben in het opstellen van het plan. De PvdA is in staat beslissingen door te drukken en de politieke agenda te bepalen. Dus de PvdA is instaat, volgens de theorie van Lukes, om zowel de eerste als tweede dimensie van macht uit te oefenen. In informeel overleg worden vaak package deals gesloten, waarin de kleinere partijen op enkele punten hun zin krijgen. Voorbeeld daarvan is dat de coalitiepartner GroenLinks graag de ramen op de Singel behoudt. Ambiguïteit is dus essentieel voor het samenbrengen van de verschillende partijen bij het opzetten van collectieve beleidsplannen en voor het creëren van een beeld van eenheid naar de bevolking en media.

2.4.2. Gemeenteraad: Framing

Uit interviews met verschillende bestuurders blijkt dat het college van B en W drie verschillende frames heeft gebruikt om draagvlak te creëren voor het Project 1012.

Het eerste frame is ‘de metropool’. Zef Hemel, adjunct-directeur van de dienst Ruimtelijke Ordening van de Gemeente Amsterdam, heeft in 2006 zijn visie op Amsterdam op verschillende plaatsen gepresenteerd. Hemel ziet Amsterdam als een toekomstige ‘metropool’ met internationale allure. De Wallen worden daarentegen als het ‘afvoerputje van Amsterdam’ gepresenteerd. Amsterdam Zuidoost is volgens hem een betere plaats voor de wallen. Hemel was een grote inspiratiebron voor Lodewijk Asscher, die zijn visie grotendeels heeft overgenomen.

‘De vrouwenhandel’ is het tweede frame. Ex-prostitutie Karina Schaapman, die van 2002 tot 2008 de

PvdA vertegenwoordigde in de gemeenteraad, heeft zich sterk gemaakt voor het blootleggen van de misstanden in de prostitutie. In haar boek *Hoerenlopen is niet normaal* kaart zij de grootschalige vrouwenhandel en onderdrukking aan en pleit zij voor een strijd tegen de vrouwenhandel op de Wallen. Dit morele appèl heeft ervoor gezorgd dat veel politici zich achter het plan van het college schaarde.

Het derde en laatste frame is 'de witwaspraktijken'. Het Openbaar Ministerie heeft een zeer grote rol gespeeld in de beginfase van het project. Zij probeert al jaren malafide ondernemers te berechten, onder andere op de Wallen. Deze zaken werden echter continu geseponneerd en na de publicatie van het Van Traa-rapport in 2005 drongen zij aan op meer gerichte actie vanuit de Amsterdamse gemeente, aangezien zij over de vergunningen van de ondernemers gaat. Hierdoor ontstond er een nauwe coöperatie tussen Cohen en Asscher. Zij ontwikkelden samen een plan om de stad te herontwikkelen. Burgemeester Cohen ontwierp in medewerking met de Van Traa-commissie de Wet BIBOB, een wet die een belangrijk wapen in de strijd tegen witwaspraktijken is geworden. Aangezien Asscher Openbare Orde niet in zijn portefeuille heeft, maar wel over Economische Zaken gaat, werd gekozen voor een zeer breed plan waarin ook een economisch motief werd meegenomen.

Hieronder geven wij een overzicht van de meningen van de geïnterviewde partijen over deze frames en Project 1012 in het algemeen.

2.4.3 CDA - Lex van Drooge (raadslid)

"Het CDA staat voor honderd procent achter de nota," aldus raadslid Lex van Drooge. Deze onvoorwaardelijke steun is niet geheel verwonderlijk, aangezien het CDA zich al langere tijd inzet voor het verdrijven van de coffeeshops uit de oude stad. "Vrouwenhandel is verderfelijk, de overheid moet beschermend optreden tegen deze rafelranden van de samenleving. Het moet eens uit zijn met dat vrijheid-blijheid gevoel," aldus Van Drooge.

Het raadslid ontkent dat er in de inkleuring van dit project een grote rol was weggelegd voor de PvdA en haar ideeën. Het plan is door het college als geheel in stappen aan de raad voorgelegd, beginnende met het boekje van Asscher en met een grote rol voor het morele appèl van ex-raadslid Karina Schaapman.

Van Drooge acht de wet BIBOB een heel effectief middel tegen de georganiseerde criminaliteit in het gebied. Het helpt de overheid om lastige gevallen alsnog te pakken. De claim van verscheidene ondernemers dat de wet te rigide zou worden toegepast is onterecht, volgens van Drooge: "Mensen die daar moeite mee hebben zullen wel iets op hun kerfstok hebben. Ze hebben toch zelf iemand omgelegd, zijn toch zelf crimineel geworden? En dan moeten wij hun privacy beschermen? Als je niks gedaan hebt zul je er ook niet tegen in beroep gaan." Van Drooge heeft geen bezwaar dat het college hierin veel macht uitoefent, zij hebben immers een vakkundige commissie aangewezen en weten wat ze doen.

2.4.4 SP - Remine Alberts (fractievoorzitter)

Fractievoorzitter van de SP, Remine Alberts, heeft een zeer duidelijke visie van hoe het college draagvlak heeft weten te creëren onder de verschillende partijen. Het Openbaar Ministerie zou een zeer grote rol hebben gespeeld in de aanzet tot het project. Zij waren al jaren actief in het proberen te berechten van malafide ondernemers, onder andere op de Wallen. Deze zaken werden echter steeds geseponneerd en na de publicatie van het Van Traa-rapport drongen zij in de Amsterdamse politiek aan op meer gerichte actie aangezien Amsterdam over de vergunningen van de ondernemers gaat. Hierdoor ontstond er een nauwe coöperatie tussen Cohen en Asscher. Zij ontwikkelden samen een plan om de stad te herontwikkelen. Burgemeester Cohen ontwikkelde in medewerking met de van Traa-commissie de Wet BIBOB. Aangezien Asscher Openbare Orde niet in zijn portefeuille heeft maar wel over Economische Zaken gaat, werd gekozen voor een zeer breed plan waarin ook een economisch motief werd meegenomen.

De eerste intentie van het plan werd in 2007 voorgelegd aan de andere partijen. Op dat moment had de SP begrip voor de aanpak van de criminaliteit, maar wilde eerst het einddoel afwachten alvorens zij het goedkeurde. Alberts vindt het spijtig dat het plan zo ver is uitgebreid, daar het aanvankelijk alleen het aanpakken van de prostitutie behelsde.

2.4.5 D66 - Ivar Manuel (fractievoorzitter)

Een speciale rol in de oppositie is weggelegd voor D66. Asscher maakte bij de presentatie van het project een duidelijk statement: “Je bent voor Project 1012 of je bent ertegen.” De fractie van D66 verzocht om meer informatie, aangezien het plan in het eerste stadium nog vrij vaag bleef. Asscher bleef echter bij zijn statement en daarom besloot D66-fractieleider Ivar Manuel zich tegen het project te keren. Hierdoor geniet de partij veel sympathie onder de ondernemers op de Wallen, die in Manuel een bemiddelaar zien tussen hen en de gemeente. Directe samenwerking tussen raamexploitanten en gemeente is er niet, het college wil het beeld van een zuivere overheid tegenover de criminogene raamexploitanten hooghouden.

D66 staat over het algemeen positief tegenover de plannen. Manuel steunt het plan om van Amsterdam een metropool te maken, waarin de ontwikkeling van de Rode Loper over het Damrak en het Rokin de stad een internationale uitstraling moet geven. Hij doelt hierbij op de visie van de directeur van de DRO, Zef Hemel.

Manuel is echter van mening dat er een te sterke nadruk wordt gelegd op de misstanden in de prostitutie, waardoor de raamprostitutie in een verkeerd daglicht wordt gezet. Dit, terwijl raamprostitutie juist de meest transparante vorm van prostitutie is; het is altijd zichtbaar en veel exploitanten staan ingeschreven bij Kamer van Koophandel. Dit geeft een goed overzicht over de branche en zou, in samenwerking met de exploitanten zelf, kunnen helpen bij de bestrijding van vrouwenhandel.

2.4.6. VVD - Eric van der Burg (fractievoorzitter)

Witwaspraktijken en vrouwenhandel zijn twee belangrijke redenen voor de VVD om Asscher te steunen. Eric van der Burg, fractievoorzitter van de VVD, heeft echter zo zijn twijfels bij de uitvoering van Project 1012. Van der Burg staat namelijk niet achter het opkopen van panden, want “de overheid is geen planeconomie”. Van der Burg ziet dat Asscher de criminogene actoren vrijwillig probeert te laten vertrekken. Als dit niet werkt, dreigt Asscher met het wijzigen van bestemmingsplannen en BIBOB-procedures. De wet BIBOB is een wet waar Van der Burg grote moeite mee heeft. In de Nederlandse rechtstaat is iemand namelijk onschuldig tenzij het tegendeel is bewezen. De wet BIBOB gaat volgens Van der Burg tegen dit principe in.

Van der Burg vindt de communicatie van Asscher slim. Niemand is immers een voorstander van vrouwenhandel. Naast Asscher, hebben ook Cohen en Iping een belangrijke rol in de communicatie gespeeld. Cohen wilde vooral de controle op de criminaliteit verbeteren, terwijl Iping “de vertrutting wilde doorzetten”.

2.4.7 GroenLinks - Judith Sargentini (fractievoorzitter)

GroenLinks benadrukt vooral ruimtelijke ordening in Project 1012 en richt zich daarmee vooral op het eerste frame: de metropool. Judith Sargentini, fractievoorzitter van GroenLinks, staat achter het sluiten van ramen om zo de binnenstad een opknapbeurt te geven. Sargentini zegt dat het college in eerste instantie vooral de vrouwenhandel benadrukte als argument voor Project 1012. Tegenwoordig zijn de witwaspraktijken echter een belangrijker argument. Sargentini vindt de wet BIBOB een handig middel om de criminaliteit in Amsterdam aan te pakken. Het BIBOB-onderzoeksteam kan niet worden gecontroleerd, wat voor de beleidsmakers lastig is. Sargentini betreurt dit.

2.4.8 Stadsdeel Centrum

“Ten einde de doelstellingen (...) waar te kunnen maken, en alle daartoe noodzakelijke acties goed op elkaar af te stemmen, is ambtelijke en bestuurlijke samenwerking tussen het stadsdeel en de centrale stad onontbeerlijk”. Deze zin is te vinden in een notitie gericht aan het college van B en W en het dagelijks bestuur van stadsdeel Centrum, geschreven door het Bestuurlijk Overleg op 7 december 2007. Hieruit blijkt dat al in een vroeg stadium voor de gemeente duidelijk werd dat een goede samenwerking tussen de centrale gemeente en het stadsdeel van groot belang was voor het succes van het project.

Daarom luidt onze tweede subvraag:

Hoe probeert het Amsterdamse college van B en W met taal draagvlak te creëren bij de bewindvoerders van het stadsdeel Centrum voor Coalitieproject 1012?

Het stadsdeel Centrum is één van de 15 Amsterdamse stadsdelen, dat in 2002 is ingesteld. Daarvoor was het dagelijks bestuur over het gebied de verantwoordelijkheid van de centrale stad. De stadsdeelraad maakt het beleid van het stadsdeel, dat vervolgens wordt uitgevoerd door het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur wordt na iedere gemeenteraadsverkiezing benoemd door de deelraad. Het huidige dagelijks bestuur wordt gevormd door Els Iping (PvdA), Erik Koldenhof (VVD) en Wil Codrington (GroenLinks). De stadsdeelraad krijgt met betrekking tot de Strategienota (2008) veel (controleerende) taken toebedeeld.

2.4.9 Het Bestuurlijk Overleg

Voor Project 1012 is het Bestuurlijk Overleg ingesteld. Hieraan nemen de wethouder Economische Zaken Lodewijk Asscher, burgemeester Job Cohen, stadsdeelvoorzitter Els Iping en stadsdeelportefeuillehouder Economische Zaken en Ruimtelijke Ordening Erik Koldenhof deel. Uit interviews met zowel Erik Koldenhof als de woordvoerder van Lodewijk Asscher, Herbert Raat, is gebleken dat er binnen het Bestuurlijk Overleg op gelijke voet wordt samengewerkt.

2.4.10 Communicatie

Sinds de oprichting van het stadsdeel Centrum hebben de bewoners van dit stadsdeel structureel geklaagd over de overlast binnen het 1012-gebied. Deze onvrede is door de bestuurders van het stadsdeel doorgegeven aan de centrale gemeente, waar Lodewijk Asscher een plan voor het desbetreffende gebied is gaan ontwerpen. Dit concept is momenteel bekend onder de naam Project 1012.

Het stadsdeel is dus vanaf het prille begin nauw bij het project betrokken geweest. Zowel Korten Hof als de woordvoerder van Lodewijk Asscher zeggen dat er momenteel geen directe en constante lijn van communicatie is tussen het Bestuurlijk Overleg en de deelraad. Reeds hebben, sinds het presenteren van de Strategienota (2008), diverse consultatierondes plaatsgevonden. Tijdens deze consultatierondes bespreekt het Bestuurlijk Overleg de plannen omtrent Project 1012 met betrokkenen, zoals de gemeenteraadsfracties, de deelraad en belangenorganisaties.

2.4.11 Dubbelzinnigheid

Uit deze volledige analyse is gebleken dat na klachten van bewoners van het postcodegebied 1012, de deelraad heeft besloten de criminaliteit in deze regio aan te pakken. Omdat het de openbare orde betrof, waar burgemeester Cohen verantwoordelijk voor is, is het plan doorgeschoven naar het college. Hier is de wethouder van Economische Zaken, Lodewijk Asscher, het streven naar minder overlast gaan vormgeven. Geïnspireerd door het boekje *Hoerenlopen is niet normaal* van Schaapman heeft Asscher de nadruk gelegd op het verminderen van de prostitutie en op het doorbreken van de ‘criminogene infrastructuur’ op de Wallen in het algemeen. In de Strategienota staan termen als ‘verloedering tegengaan’, ‘verbeteren van kwaliteit’ en ‘geef het gebied terug aan de Amsterdammers’. Deze brede begrippen zullen iedere Amsterdammer aanspreken, zo ook de deelraad (Stone 2002: 157).

Het Bestuurlijk Overleg maakt voortdurend gebruik van deze dubbelzinnigheid in de Strategienota. De deelraad van stadsdeel Centrum vindt ook dat de criminaliteit moet worden aangepakt, de overlast moet worden tegengegaan en de verloedering moet worden gestopt. Deze termen kunnen echter door iedere actor anders worden geïnterpreteerd. Zo kan de SP uit de Strategienota opmaken dat ook de ramen op het Singel zullen worden gesloten, terwijl de VVD en GroenLinks dat juist niet doen. Volgens Erik Korten Hof is het inderdaad zo dat de deelraad vooral gecharmeerd is van het perspectief op vermindering van de overlast. De verwachting is dan ook dat het Bestuurlijk Overleg vooral op dit punt zal focussen wanneer het plan later dit jaar in de deelraad besproken zal worden.

2.5 Conclusie

Tot besluit de beantwoording van de in de inleiding genoemde drie vragen van Bryman. De eerste vraag van Bryman “wat is de bedoeling van dit discours?” is al impliciet beantwoord in de subvragen. Het college van B en W probeert met taal draagvlak te creëren onder de gemeenteraad en de bewindvoerders van stadsdeel Centrum voor Project 1012. Het college heeft dit discours aan de hand van drie frames geconstrueerd.

De tweede vraag van Bryman “hoe is het discours geconstrueerd om dit te laten gebeuren?” beantwoorden we aan de hand van frames. Het eerste frame is de ‘metropool’ van Zef Hemel. Amsterdam dient een metropool te worden van internationale allure. Het tweede frame is de ‘vrouwenhandel’. Karina Schaapman startte een strijd tegen vrouwenhandel, die door het college is overgenomen. De ‘witwaspraktijken’ vormt het laatste frame. Deze witwaspraktijken kwamen vooral naar voren in het Van Traa-rapport (2005). Dit rapport vormde een startpunt voor een harde aanpak van de criminaliteit op de Wallen door het college. Door dit rapport kreeg het college steun van alle partijen om de criminaliteit te verdrijven, het gemeenschappelijk doel van Project 1012. Dit is een duidelijk voorbeeld van ambiguïteit. Ambiguïteit is tevens de voornaamste manier waarop het college draagvlak probeert te creëren voor Project 1012 onder de bewindvoerders van stadsdeel Centrum.

Dit leidt tot de derde vraag van Bryman “welke bronnen zijn beschikbaar om deze activiteit uit te voeren?” Taal is het kortste antwoord op deze vraag. Het college van B en W probeert met taal een beeld te schetsen van de Wallen waarin het aanpakken van de criminele infrastructuur en vermindering van criminogene branches de enige manier is om de leefbaarheid van het gebied te verbeteren en de criminaliteit terug te dringen. Met behulp van de ‘story of decline’, ‘story of helplessness and control’ en ambiguïteit laat de gemeente zien dat de huidige situatie onhoudbaar is en met dit project het gebied weer kan opleven.

De criminogene zone

3.1 Inleiding

3.1.1 Doel van het onderzoek

Eén van de onderdelen van Project 1012 is het ‘opschonen’ van de Wallen, waar zich een hoge concentratie van de seks- en drugsgerelateerde industrie bevindt. Deze hoge concentratie uit zich in de aanwezigheid van onder andere veel raambordelen, seksclubs, seksshops, coffeeshops en smartshops. Dit gedeelte in het centrum wordt aangeduid als de ‘criminogene zone’. Als gevolg van Project 1012 zullen in die criminogene zone veel van de als criminogeen aangeduide bedrijven moeten verdwijnen uit het postcodegebied. In dit hoofdstuk wordt de communicatie vanuit de gemeente richting de criminogene branche geanalyseerd. Hierdoor kan een antwoord geformuleerd worden op de subvraag van dit hoofdstuk:

Hoe probeert het Amsterdamse college van B en W met taal draagvlak te creëren voor het Coalitieproject 1012 in de criminogene zone?

Het uiteindelijke doel van deze vraag is om de communicatie vanuit de gemeente richting de criminogene zone te vergelijken met de communicatie richting de andere partijen.

3.1.2 Definities en concepten

De Strategienota verwoordt het concept ‘criminogeen’ als volgt: “Zonder een afzonderlijke sector of branche te willen stigmatiseren of zelfs te criminaliseren constateren wij dat de stapeling van deze functies tot een te grote aantasting van het woon- en leefklimaat leidt. Daarnaast zijn de meeste van deze functies gevoelig voor criminele invloeden. Zij lenen zich van nature makkelijker voor witwassen, belastingontduiking en andere soorten van criminaliteit. Dit vloeit voort uit het feit dat er veel contant geld omgaat, dat branches vanuit de illegaliteit zijn ontstaan (bijv. prostitutie) of drugsgerelateerd zijn (coffeeshops, smartshops). Deze branches worden criminogeen genoemd” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 9).

Het betreft hier branches die van nature gevoeliger zijn voor criminele activiteiten. De gemeente is daardoor bang dat de criminogene bedrijven gebruikt kunnen worden als “een afzetkanaal voor de georganiseerde criminaliteit” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 10). Ook maakt de gemeente zich zorgen om het feit dat veel ondernemers in de buurt slechts “voor het snelle geld gaan” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 9) en er zo “weinig betrokkenheid ontstaat bij de buurt” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 9-10). Door de hoeveelheid criminogene activiteiten in het gebied te verkleinen, verwacht de gemeente de vermoedelijk aanwezige criminaliteit beter aan te kunnen pakken en te overzien dan voorheen.

Overigens is het belangrijk te vermelden dat criminogene activiteiten verschillende soorten branches omvatten. Wij zullen ons in dit onderzoek echter toespitsen op de aanwezige seksgerelateerde activiteiten in de criminogene zone.

3.2 Methode van onderzoek

Voor ons onderzoek maken we gebruik van verschillende methodes om de vergaarde data te analyseren. De interviews zijn afgenomen met een aantal belangrijke spelers in de seksgerelateerde activiteiten op de Wallen. Het gaat hierbij om raamexploitanten en verschillende organisaties die zich inzetten voor vrouwen die werkzaam zijn in de seksbranche. Omdat het ten eerste moeilijk is de prostituees zelf te spreken en er veel verloop is in de aanzienlijke groep prostituees, hebben wij ons vooral gericht op organisaties zoals de Rode Draad en Última Hora. Deze organisaties zijn al jaren actief om de prostituees te helpen, hebben dagelijks contact met de prostituees en weten wat er onder hen speelt.

De interviews zijn vervolgens kwalitatief geanalyseerd. We hebben geprobeerd de interviews als audiomateriaal op te nemen, maar wij zijn ons uiteraard bewust van het feit dat sommige partijen liever anoniem blijven. In de interviews hebben wij ons gericht op informatie rondom de communicatie vanuit de gemeente richting de betrokkenen in de prostitutiebranche.

3.2.1. Personalia

De Rode Draad is een organisatie die opkomt voor de rechten en belangen van de prostituees waar zij dat zelf niet kunnen. De Rode Draad streeft er tevens naar om de prostituees van zo veel mogelijk informatie te voorzien en hun vragen te beantwoorden.

Última Hora is een stichting die zich richt op de aanwezige Zuid-Amerikaanse prostituees. Elke zes weken verschijnt er een publicatie in het Spaans met informatie voor de Spaanstalige prostituees. Zo kunnen de prostituees ook beschikken over informatie die vaak alleen in het Nederlands beschikbaar is. Tevens kunnen de prostituees met al hun vragen bij hen terecht.

Het P&G292 is een samenwerkingsverband met sociaalverpleegkundigen en vertrouwingsvrouwen van de GGD en prostitutie maatschappelijk werkers van HVO Querido. De medewerkers van P&G292 werken outreachend in raambordelen, de seksclubs en escortservices. Zij bieden maatschappelijke hulp aan prostituees en begeleiden hen bij hun loopbaanontwikkeling wanneer zij willen stoppen met prostitutiewerk. Ook wordt gratis SOA/HIV onderzoek gedaan en komen prostituees op het P&G292 voor groepsbijeenkomsten. Hier kunnen ze informatie krijgen over boekhouden en de Nederlandse taal.

Het Prostitutie Informatie Centrum (PIC) is een informatie centrum waar iedereen terecht kan. Toeristen, onderzoekers, prostituees en andere geïnteresseerden kunnen informatie over de prostitutiewereld krijgen.

Het Scharlaken Koord is een christelijke organisatie die prostituees voorlicht, maar zich vooral richt op hulp voor prostituees die uit het vak willen stappen. Hiervoor zijn verschillende projecten gelanceerd ('uitstapprojecten').

Gharbi is een raamexploitant gezeten op de Oudezijds Achterburgwal. Hij werkt vanaf 1994 op de Wallen als beheerder van een aantal ramen en onderhoudt goed contact met de politie. Hij wordt momenteel voor de derde keer gescreend door de BIBOB, hoewel hij bij eerder onderzoeken bonafide werd verklaard.

Mevrouw Van der Sloot exploiteert twee ramen op de Singel. Ook zij is verschillende keren door de BIBOB gescreend en is bonafide verklaard. Toch moeten ook haar ramen gesloten worden.

Man/Vrouw & Prostitutie is opgericht in de jaren tachtig en komt voort uit de Mr. de Graaf stichting. Zij behartigt de belangen voor prostituanten. Wij interviewden de voorzitter: Gerrit Bloemen.

Janot Entertainment is de overkoepelende organisatie die eigenaar is van Casa Rosso en enkele gelieerde activiteiten. De woordvoerder (kort telefonisch contact) die wij spraken is ook de woordvoerder geweest van Charles Geerts, die zelf veel panden aan de gemeente heeft verkocht.

Pierre van Rossum is projectleider en adjunct-directeur van het Projectmanagementbureau. Daarnaast spraken we nog met enkele raamexploitanten die anoniem wensen te blijven.

3.2.2 Interviews

Bij het afnemen van de interviews hebben we ons gericht op drie aspecten van het onderzoek. Ten eerste de toon van de communicatie vanuit de gemeente naar de diverse partijen. Hierbij staan de in de

inleiding beschreven vragen van Bryman centraal. Ten tweede hebben we enkele vragen gesteld over het maatschappelijke beeld van de prostituee. Tot slot richten we ons op de vraag waarom de gemeente het Project 1012 zo graag wil doorvoeren.

Vanwege de relatief gesloten aard van de prostitutiebranche is voor het vergaren van informatie deels gebruik gemaakt van de zogenaamde sneeuwbalmethode. Na afname van de interviews gaven de geïnterviewden vaak contactgegevens van andere partijen waarmee het uiterst moeizaam is om contact te leggen. De Rode Draad is daar een goed voorbeeld van. Zij geven namelijk over het algemeen geen interviews aan studenten. Dankzij de sneeuwbalmethode hebben wij ons redelijk vrij kunnen bewegen in de prostitutiewereld en vanuit veel verschillende perspectieven de communicatie betreffende Project 1012 kunnen observeren.

Het gevaar van de sneeuwbalmethode is echter dat dit kan leiden tot een 'bias' in de informatie. Men zal eerder iemand die het met hem eens is naar voren schuiven dan een personen met een andere mening. Voordelig voor ons onderzoek was dat de gemeentelijke instanties bereid waren mee te werken, waardoor het onderzoek haar objectiviteit heeft kunnen behouden.

3.3 Theoretisch kader

Om het onderzochte materiaal verder te onderbouwen maken we gebruik van diverse politicologisch gegronde theorieën. In dit hoofdstuk zullen deze theorieën verder uitgelicht worden en vervolgens in de data-analyse verwerkt worden op het vergaarde onderzoeksmateriaal. Overigens worden de gepresenteerde theorieën uit de algemene inleiding niet verder uitgewerkt, maar zal in de data-analyse verwezen worden naar de inleiding.

3.3.1 Stone

Naast de eerder beschreven taalanalyse in de inleiding zijn er enkele andere theorieën die bruikbaar zijn voor ons onderzoek. Ten eerste heeft de dominante machtspositie van de gemeente ervoor gezorgd dat zij gebruik kan maken van sancties om raamexploitanten te sturen. Het gebruik van sancties is een vaak toegepast middel om mensen te beïnvloeden. Er wordt vanuit gegaan dat mensen rationele keuzes maken en deze vervolgens naleven ten behoeve van hun eigen belang. Problematisch aan deze methode van handelen is dat bepaalde gevolgen niet bewust gekozen zijn, maar ook onderhevig zijn aan andere mechanismen. Daarnaast leidt het toepassen van sancties tot verharde conflictsituaties. Het constant invoeren van nieuwe regels zorgt voor argwaan bij de benadeelde actor. Tot slot rest het gevaar dat degene die de gemeente wil beschermen met de sancties juist het hardst wordt getroffen (Stone 2002: 162). Een ander aspect dat door Stone wordt aangekaart is het belang van cijfers bij beleidsvorming (Stone 2002: 165). Vaker dan men verwacht, worden cijfers gebruikt voor politieke doeleinden. Beleidsproblemen kunnen, met behulp van cijfers, op zeer verschillende manieren beschreven worden, waardoor beleidsmakers kunnen kiezen welk aspect van een probleem wordt uitgelicht. Vervolgens worden deze cijfers toegepast om het gekozen beleid te verantwoorden.

Eén van de meest doeltreffende methodes is het categoriseren van een probleem. Hoe wordt er geteld? Beleidsmakers bepalen welke actoren worden meegerekend en welke niet, waardoor de onderzoeksresultaten enorm kunnen verschillen. In onderzoeksanalyses zijn deze grenswaarden onderhevig aan felle discussies.

Hierna volgt een strijd over de interpretatie van cijfers, waarbij de actoren rekening moeten houden met de dubbele betekenis die cijfers kunnen hebben. Het meest simpele voorbeeld is het glas waarvan de inhoud voor vijftig procent uit water bestaat. Deze veronderstelling kan men op twee manieren benaderen. Het glas is half vol of het glas is half leeg. Cijfers laten zich als geen ander bedienen voor deze vorm van ambiguïteit. Tevens worden cijfers gebruikt om specifieke onderdelen van een probleem uit te vergroten aan de hand van concrete meetresultaten. Deze methode hangt nauw samen met implementatie van cijfers in the 'story of decline' (zie hoofdstuk 1), waar cijfers als doel hebben de neerwaartse spiraal te bevestigen.

3.3.2 Lukes

In navolging van Lukes (1974) gaan politicologen vaak uit van een driedimensionale machtstheorie. De eerste dimensie richt zich op de meest simpele vorm van machtsvertoon. A oefent direct macht uit op B. De tweede dimensie veronderstelt dat beleidsmakers bij machte zijn om bepaalde kwesties niet op de agenda te krijgen, zodat ze nooit besproken worden. De derde dimensie van macht borduurt hier verder op voort. Het gaat hierbij om potentiële debatten, die door sociale krachten niet op de agenda komen, waardoor de belangen van de machthebbers niet aansluiten op de werkelijke belangen van degenen die worden uitgesloten.

3.4 Analyse

3.4.1 Communicatie en discours

Bij het analyseren van de communicatie vanuit de gemeente richting de prostituees wilden we gebruik maken van het model van Bryman zoals die beschreven staat in de algemene inleiding. Na het afnemen van interviews met de Rode Draad en het PIC bleek echter al snel dat de gemeente geen direct contact heeft gezocht met de verschillende belangenorganisaties.

De enige expliciete vorm van directe communicatie die van de gemeente naar de raamexploitanten heeft plaatsgevonden is een brief richting de raamexploitanten, waarin het centrale thema de uitzetting na februari 2009 was. Hieruit blijkt dat ook richting de raamexploitanten de gemeente geen gebruik heeft gemaakt van communicatie om draagvlak voor het project te verschaffen.

Nu blijkt dat de gemeente niet welwillend was om te communiceren met de criminogene zone en al de belanghebbenden hieromheen, was het voor ons de taak om de redenen voor deze stilte te verklaren. Hierbij hebben wij verder gekeken dan enkel taal en gebruik gemaakt van een legio politieke theorieën beschreven in de inleiding en hoofdstuk 3.3.

3.4.2 Raamexploitanten

Met de raamexploitanten is er slechts communicatie geweest in de vorm van een brief waarin hen werd meegedeeld dat ze hun panden moesten verlaten. Bij deze brief werden de documenten Strategienota (2008) en *Het Toekomstbeeld* gevoegd. Wij zijn niet bij machte geweest om deze brief in ons bezit te krijgen. Diverse raamexploitanten hebben vanuit hun kant getracht de gemeente te benaderen door bijvoorbeeld een rondleiding aan te bieden en hun handelswijze te tonen. De gemeente heeft hier positief op gereageerd.

Tevens heeft de gemeente drie nieuwe sancties in het leven geroepen om het gebied te verkleinen. Deze worden geanalyseerd aan de hand van de theorie van Stone over sancties.

Ten eerste wil de gemeente diverse pandeigenaren uitkopen om zo de ramen in handen te krijgen. Deze sanctie is in strijd met de Strategienota (2008) die de raamexploitanten presenteert als een collectieve groep, waarbij de ramen gesloten worden per straat en niet wordt gekeken naar het individuele beheer per raam.

Het gevaar van deze benadering is dat iedere raamexploitant op dezelfde manier benaderd wordt, hoewel raamexploitanten verschillende belangen hebben. Als de gemeente bijvoorbeeld de ramen op de Singel wil sluiten, dan zullen pandeigenaren op de Singel meer weerstand bieden en zich anders profileren dan pandeigenaren op de Wallen.

Door handhaving van het uitkooptraject kan de gemeente enorme weerstand verwachten. De situatie wordt nog complexer doordat raamexploitanten van de Wallen ook panden op de Singel bezitten, waardoor deze zich ook tegen het project keren. Daarnaast zal de weerbaarheid van kleine ondernemers afnemen naarmate grote ondernemers instemmen met de plannen.

De gemeente kan verdere tegenstand verwachten, omdat zij al een langdurig traject van regelgeving en sanctionering heeft lopen. Het ontstane spanningsveld zorgt voor een afgebakende conflictsituatie waardoor de communicatie extra stroef verloopt. Sinds de invoering van de BIBOB-wetgeving tot aan de presentatie van de Strategienota is dit volgens diverse raamexploitanten het geval geweest. Het gevolg is dat deze situatie slechts zal verergeren naarmate er meer sancties genomen worden (Stone

2002: 273).

Een tweede sanctie van de gemeente lijkt een tegemoetkoming op de eerste. Bonafide raamexploitanten worden gevraagd naar de Wallen te verhuizen, omdat de Singel in het bestemmingsplan een 'rustzone' dient te worden. De situatie is echter zo dat het Wallengebied een andere vorm van prostitutie behelst dan het Singelgebied. Het gevolg is dat de vele prostituees die niet in het Wallengebied willen werken, maar ook niet van beroep zullen veranderen, in de illegaliteit verdwijnen.

De laatste kaart die de gemeente kan spelen is de onteigening van panden door wijziging van het bestemmingsplan. Omdat het plan, voordat het uitvoerbaar is, goedgekeurd moet worden door de gemeenteraad, dreigt de gemeente met een mandaat dat totaal niet vast staat. De kosten voor het onteigenen zouden ook qua tijdsduur en onkosten hoger liggen dan een vrijwillige verkoop. De kracht van het dreigement ligt in het geschetste vooruitzicht dat de raamexploitanten eieren voor hun geld zullen kiezen. Bij deze sanctie is het gevaar groot dat een deel van de prostituees voor de illegale prostitutie kiest, simpelweg omdat zij niet langer een werkplek heeft en niet in het Wallengebied wil werken.

De paradox die bij dit beleid ontstaat, is dat een van de belangrijkste speerpunten van Project 1012, het terugdringen van de mensenhandel, een averechts effect kan hebben en de vrouwen juist de illegaliteit in jaagt.

3.4.3 Organisaties

Uit verschillende interviews met organisaties is gebleken dat de communicatie vanuit de gemeente minimaal is geweest. Afgezien van de organisaties het Scharlaken Koord en P&G292, die door de gemeente gesubsidieerd worden, bleken de andere geïnterviewden niet door de gemeente op de hoogte te zijn gebracht betreffende Project 1012. Organisaties zoals PIC, de Rode Draad en Última Hora hebben het nieuws via geruchten of media moeten vernemen. Ook bij het opstellen van het concept Project 1012 zijn zij niet om advies gevraagd. Dit vonden wij frappant, vooral omdat de organisaties in direct contact staan met de prostituees en de meeste informatie kunnen bieden vanuit de prostitutiewereld. De genoemde organisaties hebben zelf contact moeten zoeken met de gemeente. Verschillende raadsvergaderingen werden gehouden, waar zij als insprekers hun mening konden laten gelden. Naar eigen zeggen is niet naar hen geluisterd en zijn de beleidsplannen ook niet gewijzigd.

Om draagvlak te creëren voor dit project zijn door de gemeente verschillende argumenten aangedragen, waaronder het aanpakken van de vrouwenhandel en het verbeteren van de positie van de prostituee. De gemeente onderbouwt deze argumenten met cijfers afkomstig uit het rapport Schone Schijn (2008) en het Van Traa-rapport (2005). Het rapport Schone Schijn bracht overweldigende cijfers over de toestand in de prostitutiebranche aan het licht. Vijftig tot negentig procent van de prostituees zou gedwongen achter het raam zitten.

Volgens de organisaties zijn dit incorrecte cijfers die op een eenzijdige manier tot stand zijn gekomen. Zij gaan tegen deze cijfers in, hoewel zij zelf geen correcte feiten kunnen verschaffen. De prostitutiebranche is namelijk moeilijk te onderzoeken. De oorzaak hiervan is de constante verplaatsing van prostituees naar andere steden binnen het nationale en internationale circuit op zowel legaal als illegaal niveau.

Binnen dit beleid spelen cijfers dus een grote rol en dienen zij tevens als een ambiguïteitsmiddel (Stone 2002: 165). Mensen uit verschillende hoeken zullen op hetzelfde beleid stemmen, omdat ze hetzelfde doel voor ogen hebben. Als vijftig tot negentig procent van de prostitutie gedwongen blijkt te zijn, zal in de eerste plaats niemand tegen het beleid in gaan. Als echter blijkt dat men niet dezelfde ideeën heeft over het categoriseren, kan het beleid op weerstand stuiten.

Wat hebben de schrijvers van het rapport *Schone Schijn* (2008) gecategoriseerd als 'gedwongen'? Als een pooier of loverboy ('een cowboy') een meisje of vrouw dwingt de prostitutie in te gaan, zullen daar de meningen niet over verschillen en spreekt iedereen van dwang. Indien iemand het over een vrouw heeft die uit economische redenen het vak beoefent, ligt de zaak anders. De meningen zijn verdeeld over deze vrouwen: moeten óók zij geholpen worden of is het een vrije keuze? De manier waarop iemand categoriseert, heeft dus grote invloed op de steun die het beleid krijgt.

De enige belangenorganisatie waar de gemeente wel degelijk contact mee heeft, is het P&G292. Deze organisatie is een onderdeel van de GGD en wordt gesubsidieerd door de gemeente. De communicatie tussen gemeente en P&G292 zou uitermate bruikbaar zijn voor ons onderzoek, vooral omdat P&G292 zich profileert als een onafhankelijk instituut dat zich niet door andere actoren laat leiden. De communicatie verloopt echter veelal via vertrouwelijke kanalen. Dit rest ons in onze discoursanalyse te vergelijken hoe P&G292 tegenover de plannen van de gemeente staat.

Het P&G292 is sceptisch of het sluiten van de ramen wel tot een succesvolle conclusie zal leiden, met name omdat de handelwijze van het P&G gericht is op veldwerk. Het sluiten van een groot deel van de ramen zou voor het P&G betekenen dat de vrouwen onbereikbaar worden. Zij zou het initiatief verliezen als vrouwen steeds meer in de escort gaan werken, waardoor het lastiger wordt om zichzelf bekend te maken bij de vrouwen. Met betrekking tot prostitutie onder dwang nam mevrouw Van der Helm een stellige positie in: “Wij komen veel langs de ramen en clubs en heel veel van die dames werken gewoon zelfstandig” (interview Van der Helm 2009). Daartegenover stelde ze dat er wel degelijk vrouwen onder dwang werkzaam zijn in de prostitutie en dat hierop oplossingen gevonden moeten worden.

Tenslotte is het Scharlaken Koord van belang, dat met haar uitstaptrajecten subsidies heeft binnengesleept. Deze subsidies zijn bepaald tijdens het Landelijk Prostitutie Overleg (LPO) en afkomstig uit Den Haag. Het uitstaptraject heeft als doel vrouwen uit de prostitutie te krijgen en door middel van een tijdelijke uitkering voor te bereiden op een maatschappelijk geaccepteerd beroep. Het Scharlaken Koord profileert zich als de enige partij die welwillend tegenover het discours van de gemeente staat en deze uitdraagt richting de prostituees. Ook hier stuiten we op de informele kanalen, eerder gevonden bij het P&G292, waardoor de methode van Bryman wederom niet in zijn totaliteit toepasbaar is.

3.4.4 Prostituees

Op 12 januari 2009 werd in *Het Parool* een artikel gepubliceerd over de ‘sociale seks’ in het Singelgebied. Dit was de eerste keer dat de prostituees openlijk kritiek uitten op het project, terwijl zij uiteindelijk degenen zijn die het meest te lijden hebben onder deze situatie.

Het ontbreken van een duidelijk weerwoord van de prostituees kan gezien worden als instemming met het project. Een mogelijke verklaring voor deze situatie is de theorie van Lukes (1974: 25), die ervan uitgaat dat sociale krachten ervoor zorgen dat bepaalde groepen zich niet kunnen weren in politieke debatten. Het maatschappelijke taboe rondom prostitutie zorgt ervoor dat de vrouwen niet actief actie kunnen ondernemen. De meeste prostituees leiden een dubbelleven en kunnen zich daardoor niet uitlaten in de media of demonstreren. Dit houdt in dat prostituees die zich niet laten horen het niet per definitie eens zijn met het beleid. Sterker nog, het Project 1012 kan in strijd zijn met de werkelijke belangen van de prostituees.

Een andere belangrijke noemer in het web omtrent prostitutie is Karina Schaapman. Na haar aantreden in de gemeenteraad in 2005 heeft zij zich geprofileerd als tegenstander van het huidige prostitutiebeleid. Na enkele onderzoeken en het boek *Hoerenlopen is niet normaal* (2007), waarin zij haar mening over de branche uiteenzette, raakte het beeld van de prostitutie in een negatieve spiraal. Schaapmans persoonlijke ervaringen en specifieke onderzoeksresultaten werden gebruikt als beeldvorming voor de gehele branche.

Haar visie op de Amsterdamse prostitutie kan omschreven worden met wat Stone de ‘horrorstory’ noemt (2002: 146). Het schokkende effect van het verhaal zorgt ervoor dat er een breder draagvlak kan worden gecreëerd met betrekking tot Project 1012. Dit beeld werd vervolgens verder versterkt door haar positie binnen de Amsterdamse gemeenteraad en gecombineerd met het rapport Schone Schijn (2008), dat vervolgens overgenomen is in de uiteindelijke beleidsvorming.

3.5 Conclusie

Voor het Coalitieproject 1012 probeert de gemeente draagvlak te creëren onder verschillende groepen. Onze verwachting was hoog wat betreft de interactie tussen de gemeente en prostituees. Onze analyse wees echter anders uit.

Er zijn verschillende oorzaken te noemen voor het ontbreken van communicatie tussen de gemeente en de criminogene zone. Dat maakt het analyseren van een discours complex. Waar er wel communicatie plaatsvindt, bekleedt de gemeente een hoge machtspositie. Zowel de raamexploitanten als het P&G292 zijn in hoge mate afhankelijk van de gemeente.

Ten eerste zorgen de diverse gemeentelijke onderzoeken voor een krachtig beeld van de prostitutiewereld, waardoor intensief contact met zowel de belangenorganisaties als de prostituees zelf overbodig schijnt te zijn. Richting het P&G292 heeft de gemeente wel degelijk baat bij het vormen van een discours. Via het P&G292 zou de gemeente prostituees de voordelen van een loopbaanoriëntatietraject (LOT) kunnen laten zien om zo draagvlak voor Project 1012 te creëren.

Ten tweede lijkt de gemeente medewerking aan Project 1012 door de raamexploitanten uit te sluiten, waardoor communicatie met de raamexploitanten niet van belang wordt geacht. De gemeente beschikt over diverse sancties, waarvan onteigening door aanpassing van het bestemmingsplan de meest extreme is. Uit ons onderzoek blijkt dat deze sancties worden toegepast, ook als de exploitanten door bureau BIBOB bonafide verklaard zijn.

Tot slot heeft de gemeente weinig te vrezen van een tegengeluid van de branche zelf. Demonstraties, media-aandacht of stakingen zijn middelen die door deze groep, voornamelijk de prostituees, vrijwel onmogelijk te realiseren zijn, omdat zij zich liever in de anonimiteit begeven. De huidige situatie zorgt ervoor dat de branche weerloos tegen de plannen van de gemeente staat. De gemeente acht het creëren van draagvlak onder deze groep hierdoor overbodig.

Tijdens het onderzoek werd bij ons de indruk gewekt dat de gemeente er vanuit gaat dat de vrouwen het werk onherroepelijk tegen hun zin doen en zelfs dat prostitutie een onwaardig beroep is, ook al is het beroep in 2000 gelegaliseerd. Daarom achten wij een onderzoek naar de beeldvorming over prostitutie in de samenleving van belang. Dit kan wellicht de focus van het onderzoek veranderen, waardoor de communicatie tussen de gemeente en de criminogene zone verbetert. Wij zijn van mening dat beleid niet goed kan worden uitgevoerd zonder volledige communicatie tussen de beleidsuitvoerders en betrokkenen.

Institutionele marktpartijen

4.1 Inleiding

4.1.1 Vraagstelling

In dit hoofdstuk zal de volgende vraag worden behandeld:

Hoe probeert het college van B en W door middel van taal draagvlak te creëren voor Coalitieproject 1012 onder institutionele beleggers?

Om hier achter te komen hebben we interviews gehouden met institutionele beleggers, de projectdirecteur en een ambtenaar. De data die vergaard zijn, maken het mogelijk om een antwoord te formuleren op de subvraag.

4.1.2 Verantwoording van keuze van de actor

In Hart van Amsterdam. Strategienota Coalitieproject 1012 zijn drie type actoren met economische belangen te onderscheiden: institutionele marktpartijen, deelnemers aan ‘sleutelprojecten’ en ondernemers die al gevestigd zijn in postcodegebied 1012. Tussen de eerste twee genoemde is enige overlap.

Wij hebben gekozen om de institutionele marktpartijen te onderzoeken, omdat sommigen nog niet actief betrokken zijn bij Project 1012; ze hebben slechts interesse laten blijken (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 12). Zodoende zou het van belang kunnen zijn voor de gemeente om draagvlak onder deze groep te creëren. Sommige partijen zijn immers nog geen verplichtingen aangegaan.

Een ander argument voor de keuze is het feit dat de institutionele marktpartijen zeer kapitaalkrchtig zijn. Mede hierdoor hebben ze een belangrijke rol, namelijk het verwerven van vastgoed in het kader van Project 1012 (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 50).

Van institutionele marktpartijen is het aannemelijk dat zij een andere waardeoriëntering en werkcultuur hebben dan de gemeente. Volgens M. Bovens (2007: 218-226) zijn er immers grote verschillen in waarde tussen bureaucratische en professionele organisaties. Door deze verschillen is het wellicht noodzakelijk voor de gemeente om draagvlak te creëren onder institutionele marktpartijen en zo verschillen te boven te komen.

Sommige institutionele marktpartijen hebben een winstoogmerk en de gemeente handelt namens alle Amsterdammers. Er is dus spraken van een collectief- en een deelbelang, wat niet uitsluit dat er een symbiose van belangen is. Als een actor de medewerking van de ander noodzakelijk acht, is het aannemelijk dat er draagvlak wordt gecreëerd voor de betreffende plannen. Het is dus ook mogelijk dat marktpartijen draagvlak willen creëren voor mogelijkheden tot projectontwikkeling. De mogelijkheid dat er wederzijdse beïnvloeding plaatsvindt, maakt het onderzoek naar institutionele marktpartijen bijzonder interessant.

4.1.3 Definities en concepten

De term institutionele marktpartijen hebben we overgenomen van het beleidsstuk: Hart van Amsterdam. Strategienota Coalitieproject 1012, dat opgesteld is in opdracht van de gemeente Amsterdam (2008: 12). Een institutionele marktpartij kan in de context van het beleidsstuk omschreven worden als een onderneming die zich op de (semi-)vrije markt begeeft en geruime kapitaal kan investeren in vastgoed. Zowel (onderdelen van verzelfstandigde) woningbouwcorporaties en beleggers/ontwikkelaars vallen onder de noemer institutionele marktpartij. Door deze twee groepen te beschouwen als institutionele marktpartijen, nemen we de categorisering van de gemeente over (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 12). Onze focus ligt op de groep van beleggers en investeerders. De concepten die gehanteerd worden, hebben de betekenis zoals die in de inleiding is opgenomen.

4.2 Theoretisch kader

4.2.1 Taal

Voor de analyse van taal wordt gebruik gemaakt van de in de inleiding beschreven theorieën van Deborah Stone. De theorieën over framing zijn niet toegepast, omdat er te weinig schriftelijke bronnen voor handen zijn om een frameanalyse uit te voeren. Er is gebruik gemaakt van een drietal aanvullende theorieën.

Het betreft theorieën over governance, New Public Management en publiekprivate samenwerking. Deze theorieën zijn opgenomen, omdat ze de (machts)relatie tussen de gemeente en de institutionele marktpartijen kunnen verklaren. Daarnaast bieden ze ook inzicht in taal die, onder invloed van deze theorieën, in zwang zijn geraakt.

De theorieën liggen in elkaars verlengde; New Public Management kijkt naar de interne organisatie van de overheid en governance kijkt (onder andere) naar externe effecten hiervan. Publiekprivaat partnerschap gaat specifiek over de vorm waarin samengewerkt wordt.

4.2.2 New Public Management

Halverwege de jaren tachtig hebben er zich ontwikkelingen voorgedaan in het management van publieke organen. De stroming die deze ontwikkelingen voorstond en staat is het New Public Management (NPM). Termen als privatisering, resultaatgerichtheid en ondernemerschap zijn kenmerkend voor deze stroming. Vanuit de visie van de NPM zijn er strategieën ontstaan die erop gericht zijn om overheidsinstanties overheid beter te laten functioneren, met name door meer marktprincipes in te voeren (Bovens 2007: 258). Het adagium van deze stroming luidt dan ook ‘run government like a business’.

4.2.3 Governance

Gerry Stoker stelt in zijn artikel *Governance as theory: five propositions* (1998) dat de overheid onmachtig is om alles zelf uit te voeren, omdat de wereld complexer en dynamischer is geworden. De markt neemt taken over en de verantwoordelijkheid ligt niet meer primair bij de overheid. Bedrijven zijn door hun rol in de verwezenlijking van doelen medeverantwoordelijk geworden. Governance is een term die deze dynamiek inzichtelijk maakt; de overheid is niet in de positie om dingen af te dwingen. Governance behelst de volgende vijf proposities (Stoker 1998: 18):

1. Actoren zijn niet alleen afkomstig uit de overheid;
2. De afbakening van verantwoordelijkheden is vaag;
3. Verschillende instituties zijn van elkaar afhankelijk;
4. Er zijn autonome netwerken die bijdragen aan het oplossen van problemen;
5. Er zijn technieken om dingen gedaan te krijgen zonder dat er macht aangewend wordt.

4.2.4 Publiekprivate samenwerking

Mark Bovens (2007: 255) definieert een publiekprivate samenwerking als volgt: “Bij PPS gaat het om samenwerking tussen één of meer organisaties uit het openbaar bestuur en het bedrijfsleven, die gezamenlijk werken aan de realisering van onderling overeengekomen doelstellingen. Dat gebeurt in een tijdelijk verband, met behoud van eigen identiteit en zonder dat de eigen doelstellingen worden opgegeven” (Bovens 2007: 255). PPS-samenwerking kent twee varianten: PPS via opdrachtgeverschap en via partnerschap (Bovens 2007: 255).

Tabel: *Publiekprivate samenwerking via partnerschap*

Aard van de verhouding	Horizontaal: samenwerkingsrelatie, zoeken naar gezamenlijkheid.
Rolverdeling tussen partijen	Publieke en private partijen zoeken samen naar duiding van probleem en mogelijke oplossingsrichtingen.
Prikkel die uitgaat van de verhouding	Vergroting van de effectiviteit: slimmere en betere vormgeving en realisatie van het project.
Gevraagde inspanning	Vervlechting van doelen, belangen en afhankelijkheden in samenwerking.
Voorwaarde voor succes	Vertrouwen tussen partijen, mede ingegeven door gelijkgerichte belangen met betrekking tot de realisatie van het samenwerkingsproject.

Naar: M.A.P. Bovens (2007: 257) *Openbaar bestuur. beleid, organisatie en politiek.*

4.3 Methode van onderzoek

4.3.1 Werkwijze en verantwoording data

De interviews zijn mondeling afgenomen met uitzondering van de interviews met NV Stadsgoed en NV Zeedijk, die per mail beantwoord zijn. De interviews zijn op discours geanalyseerd. Daarnaast is gezocht naar verklaringen voor gedrag middels de aanvullende theorieën. Aanvullend hebben we enkele economische elementen uit de Strategienota geanalyseerd. Naast deze nota hebben we geen schriftelijke bronnen opgenomen, omdat die geen openbaar karakter hebben.

Niet alle interviews komen even veel aan bod, dit komt doordat sommigen zich beter leenden voor de analyse en doordat er veel overlapping was tussen de interviews. In het geval dat we verschillende citaten vergaard hebben met dezelfde strekking, is er voor gekozen de meest bondige in het verslag te verwerken. We pretenderen geenszins dat de interviews die zijn afgenomen representatief zijn, ze bieden ons wel inzicht in de specifieke verhouding tussen die partij en de gemeente. Op grond van deze specifieke informatie zijn echter wel enkele conclusies te formuleren.

4.3.2 Personalia

Pierre van Rossum is adjunct-directeur bij het Projectmanagementbureau, daarnaast is hij projectdirecteur van Project 1012. Als projectdirecteur is hij, samen met de gemeente verantwoordelijk voor de ontwikkeling Project 1012. Theo van Schaik is ambtenaar bij de gemeente Amsterdam (Economische Zaken) en houdt zich onder andere bezig met Project 1012.

Arno Ruigrok is associate director bij Multi Vastgoed BV. Dit bedrijf ontwikkelt en investeert in vastgoed. René Kamperman is locatiemanager (regio noordwest) bij 'Bouwfonds ontwikkeling', dat onderdeel is van de 'Rabo Vastgoedgroep'. Dit is een marktpartij met belangen in vastgoed. Maurice Rijntjes is portfoliomanager bij Redevco, hij houdt zich bezig met beleggingen in winkels voor dit bedrijf. Ronald Wiggers is directeur van NV Stadsgoed. NV Stadsgoed koopt panden op binnen het kader van Project 1012.

4.4 Analyse

4.4.1 Strategienota: New Public Management, governance en publiekprivate samenwerking

De gemeente Amsterdam heeft gekozen voor een aanpak die ten dele aansluit bij de ideeën van het New Public Management. Hieronder zijn in de linker kolom aspecten van het New Public Management weergegeven. In de rechter kolom staat hoe dit terugkomt in de Strategienota en werkwijze van de gemeente.

Tabel: *New Public Management en de gemeente Amsterdam*

Elementen New Public Management	In Project 1012
Resultaatgerichtheid; niet de inzet van mensen en middelen staat centraal, maar de producten van de organisatie en de effecten van deze producten.	“Wij hebben de ambitie om het 1012 gebied een zodanige uitstraling te geven dat iedereen zich er thuis voelt (...)”(Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 12).
Bedrijfsmatig werken; niet alleen het resultaat telt, belangrijk is ook welke kosten daartegenover staan.	“(...) ook zal gekeken worden naar andere dekkingsbronnen dan de algemene middelen” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum en stadsdeelcentrum 2008: 45).
Ondernemerschap; drang tot vernieuwing en innovatie; conservatisme past een ambtenaar niet.	“Zonder versterking en vernieuwing zal de economie van de binnenstad het moeilijk krijgen”(Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 15).
Competitie en concurrentie; elementen als competitie en concurrentie moeten waar mogelijk is, worden geïntroduceerd.	Het Projectmanagementbureau werkt in concurrentie met andere partijen (interview Van Rossum 2009).
Klantgerichtheid; de behoefte van de burger staat centraal.	“Voor de individuele bewoner beogen we de enorme druk op het woon- en leefklimaat te verminderen met respect voor de aanwezige kwaliteiten van het gebied” (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 35).
Instrumentarium voor verantwoording en sturing; de werkelijkheid kenbaar en stuurbaar maken door gebruik van instrumenten uit de economie.	Er vinden consultatie- en inspraakrondes plaats om mensen inspraak te geven in het beleid omtrent Project 1012 (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 40-41).

Elementen vrij naar: *M.A.P. Bovens (2007: 258-261) Openbaar Bestuur: beleid, organisatie en politiek.*

In het beleid neemt de samenwerking tussen gemeente en institutionele marktpartijen een belangrijke plaats in. Deze samenwerking kan omschreven worden als publiekprivate samenwerking (PPS). De realisatie van Project 1012 wordt primair gekenmerkt door PPS via partnerschap. De gemeente spreekt in haar nota herhaaldelijk over het belang van partnerschappen met institutionele marktpartijen (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 35-36).

De werkwijze van de gemeente kan geanalyseerd worden aan de hand van Gerry Stokers proposities. Zo worden externe krachten beschouwd die verklaren waarom er voor een aanpak is gekozen, die aansluit bij het NPM. De volgende aspecten kunnen worden opgemerkt in de Strategienota:

De formele verantwoordelijkheid van de gemeente raakt op de achtergrond. De gemeente Amsterdam geeft Project 1012 invulling met behulp van onder andere banken, projectbureaus, woningcorporaties en organisaties met ideële doelstellingen. Met deze invulling ontstaat ook verantwoordelijkheid voor deze partijen.

Er worden taken van de overheid overgenomen door andere partijen. De grenzen en verantwoordelijkheden binnen het terrein van sociale en economische issues vervagen. De balans verschuift nu, want andere partijen dan de overheid kunnen grote invloed hebben. Er ligt nu ook macht

bij partijen die niet voortkomen uit de gemeente; het slagen van Project 1012 is afhankelijk van meerdere actoren die samen het postcodegebied moeten opschonen. Investeerders hebben dus ook een zekere vorm van macht.

Governance legt een autonoom netwerk van actoren bloot die samenwerken; marktpartijen hebben zo een eigen taak. De gemeente kan echter niets afdwingen van deze partijen en stimuleert veranderingen op de Wallen door groepen met gezamenlijke doelen en andere belangen samen te brengen. Er is geen sprake van een hiërarchische of een afdwingende gemeente.

4.4.2 Taal: economisch laagwaardig, de glijdende schaal en kansen

Bij het creëren van draagvlak voor beleid is taal voor de gemeente van belang, ook in de communicatie met marktpartijen. In de samenwerkingsrelatie met marktpartijen staat een term centraal: economisch laagwaardig. Deze term is omgeven met ambiguïteit.

Een ‘story of decline’ rechtvaardigt actie (Stone 2002: 138); het gaat bergafwaarts en er is beleid nodig om dit te keren. Deze strategie wordt door Pierre van Rossum gekozen: “Wij zitten een beetje te stoeien met het begrip economisch laagwaardig en, en criminogeen (...) daar zit ergens een grijs vlak in (...). ‘criminogeen’ is een bewust gekozen begrip, waarbij er een glijdende schaal in naar laagwaardigheid, economische laagwaardigheid” (interview van Rossum 2009).

Investeerders hanteren een andere definitie voor economisch laagwaardig: er wordt weinig omzet gemaakt (interview Ruigrok 2009). Het Projectmanagementbureau ziet dit echter anders; er is sprake van een heterogeen aanbod, waarbij het schimmig is wat legaal is en wat niet. De heer Ruigrok zegt over de door de gemeente gehanteerde definitie: “Economisch laagwaardig is dus een lastig te definiëren begrip: financieel kan het goed gaan, maar op basis van ‘subcollectieve waardebeelden’ wil je het niet hebben op die plek”.

Door de ambiguïteit rond het begrip economisch laagwaardig wordt tevens de mogelijkheid gecreëerd voor samenwerking (Stone 2002: 161). Dit is wenselijk voor de gemeente; de hulp van investeerders is van belang voor het slagen van het project. Economisch laagwaardig is ook een term die de groep, waarvoor het beleid geldt, groter maakt; als er alleen van crimineel of criminogeen werd gesproken, was het onmogelijk om de heterogene, economische activiteiten, zoals souvenirwinkels in het Wallengebied, aan te pakken (interview van Rossum 2009). Het manipuleren van de omvang van een conflict is een strategisch middel (Stone 2002: 155). De gemeente kan hier mee ‘spelen’ (interview van Rossum 2009).

De nadelen van het te voeren beleid komen diffuus over door de keuze van de term economisch laagwaardig. Door uiteenlopende nadelen van beleid is weerstand onwaarschijnlijker (Stone 2002: 222-224). Dit zou handig zijn voor de gemeente; op deze wijze kan ze gemakkelijker haar plannen uitvoeren.

Daarnaast heeft de term ‘economische laagwaardig’ nog een strategische functie. Als laagwaardigheid een probleem is, moeten er economisch hoogwaardige projecten voor in de plaats komen. Dit blijkt onder andere uit de plannen voor de Rode Loper (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 15-16). Daarbij komen de institutionele marktpartijen naar voren. Zij hebben, in tegenstelling tot de gemeente de middelen om die hoogwaardigheid te creëren (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 30). Deze behoefte van de gemeente maakt samenwerking met marktpartijen nodig. Economisch laagwaardig is dus een onderdeel van een strategische probleemdefinitie. Het te volgen pad van actie is al deels vastgelegd: marktpartijen zijn nodig bij de uitvoering.

Naast de term economisch laagwaardig worden er ook andere talige middelen ingezet. Er wordt verhaald in kansen, dit in combinatie met de beschreven ‘story of decline’ leidt tot de constructie van een ‘window of opportunity’.

Pierre van Rossum stelt dat het niet nodig was om draagvlak te creëren. De investeerders kwamen naar de gemeente toe, want ze zagen kansen. Dat institutionele marktpartijen kansen zagen, wordt kracht bijgezet door beeldspraak: “Toen het project is gelanceerd zijn ongeveer alle institutionele beleggers en ontwikkelaars bovenop ons gedoken,” daarnaast wordt de term ‘kansen’ in het interview vaak herhaald. Zo wordt een beeld geschetst: de investeerders zijn content met de plannen van de gemeente en zien daar ook hun eigen belangen in terug. Het verhalen in kansen is een idee wat aansluit bij de ideeën uit het New Public Management: de gemeente moet innovatief en ondernemend ingesteld zijn (Bovens 2007: 259).

Door het beeld van kansen dat naast een ‘story of decline’ geschetst wordt, ontstaat er een situatie waarin beleid snel nodig lijkt te zijn. Op die wijze wordt een ‘window of opportunity’ geconstrueerd. Men moet snel handelen anders is het unieke moment, waarop kansen en problemen samenkomen vervlogen (Bovens 2007: 194). Dit kan als pressiemiddel werken om beleid snel door te voeren.

4.4.3 Belangen: interesse en machtsposities

Het bestaande enthousiasme onder marktpartijen wordt door de gemeente strategisch uitgebuit. Van Rossum: “Dan ga ik jullie een beetje tegen elkaar uitspelen en dat ben ik op dit moment aan het doen. (...) Het stimuleert de koopbereidheid enorm. (...) Ze krijgen allemaal een compliment van de burgemeester als het ze gelukt is. (...) Het is een heel leuk spel, dat noemen we monopolie, letterlijk, letterlijk. (...) Dus iedereen kijkt welke straten hij kan kopen, welke delen van straten.” Een metafoor kan strategisch worden gebruikt (Stone 2002: 148-149). De term ‘monopolie’ impliceert dat de gemeente spelleider is en de investeerders de spelers. De positie die de gemeente op die wijze inneemt, is er één van toezicht en manipulator van een autonoom proces. Dit sluit aan bij theorieën over governance; de overheid dwingt niet af, maar stuurt een proces teneinde collectieve doelen te bereiken.

Van Rossum stelt verder in het interview: “Het is eigenlijk een regelmatig contact (PMB en woningbouwcorporaties), waarbij iedereen eigenlijk iedereen accepteert dat ik de regisseur ben. Dus als ik weet dat er iets te koop komt, dan bepaal ik wie als eerste gaat bieden.” Hieruit kan opgemaakt worden dat de gemeente Amsterdam via Van Rossum een machtspositie heeft in relatie tot woningbouwcorporaties. Deze positie in combinatie met de machtsbronnen leidt tot het vermogen macht uit te oefenen (Eijk 2002: 79-81). De gemeente heeft beschikking over formele machtsbronnen; marktpartijen zijn aangewezen op de gemeente voor het verkrijgen van vergunningen en dergelijke. Ook de beleggers zijn voornamelijk afhankelijk van de goodwill van Van Rossum (interview Rijntjes 2009) voor hun plannen. Zodoende heeft de gemeente ook in hun samenwerking met investeerders een machtspositie in handen via de heer van Rossum.

4.4.4 Onzekerheden: mate van betrokkenheid en complexiteit van beleid

De mate van betrokkenheid verschilt per marktpartij. Zo heeft Multi Vastgoed interesse in de ontwikkeling van vastgoed, maar niet zozeer in Project 1012: “Onze eerste aanleiding is dus niet de 1012- strategie, maar zijn de mogelijkheden die wij zien. En als die samenvallen met zo’n 1012- project dan haken wij graag aan (...) Maar we zijn niet een gelabelde partner” (interview Ruigrok 2009).

De ontwikkeling van vastgoed is weer een onderdeel van Project 1012. Door marktpartijen in de strategienota te noemen wordt echter wel gesuggereerd dat ze allen directe interesse in het Project hebben getoond (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 12). Zo wordt er een beeld geschetst waarin de gemeente met een brede coalitie aan Project 1012 werkt. Dit kan het project beter gefundeerd doen overkomen wat mogelijk meer maatschappelijk draagvlak genereert voor het project.

Er is echter geen uitsluitsel te geven over de betrokkenheid van marktpartijen, ze zitten niet vast aan een contract (interview Van Rossum 2009). Een feit dat de passieve samenwerking illustreert is dat sommige marktpartijen niet eens de strategienota hebben gelezen (interview A Ruigrok 2009). Andere marktpartijen zijn echter nauwer betrokken bij Project 1012, zo geeft Redevco de zelfde invulling aan de begrippen criminogeen en economisch laagwaardig (interview Rijntjes 2009).

Er is dus sprake van een positieve houding, maar niet van een hoge mate van betrokkenheid van alle marktpartijen. Dit leidt gezamenlijk tot het ontbreken van actieve steun voor het te voeren beleid (Ruelle en Bartels 1998: 404). In hoeverre het verwerven van actieve steun gewenst is, wordt niet duidelijk uit de Strategienota. Of de afwezigheid invloed zal hebben op het beleid, is onduidelijk door de prille fase van het onderzoek. Er is dus nog geen hechte verwevenheid van doelen en belangen onder alle marktpartijen. Iets wat volgens theorieën over publiekprivate samenwerking nodig is.

Institutionele marktpartijen investeren in vastgoed om hun belangen op andere plaatsen te optimaliseren. Het is dus niet zo dat ze alleen kijken naar wat een vastgoedparticipatie op kan leveren (interview Van Rossum 2009). Hierdoor kan Project 1012 interessant zijn voor marktpartijen die al andere belangen in Amsterdam hebben. Dit illustreert de complexiteit en dynamiek van de samenwerking met marktpartijen. De gemeente kan zo handig gebruik maken van projecten die op andere plaatsen

gerealiseerd worden of zijn, zoals de Zuidas en de Noord/Zuidlijn. Dit feit toont de dynamiek van beleid en de complexiteit van gemeentelijke sturing van processen. Dit past binnen de governancetheorie; de overheid leidt ontwikkelingen in banen zonder te verordineren.

Deze samenhang met andere projecten is gunstig voor de gemeente. Er ontstaat een zelfversterkende dynamiek van investeringen, die kan leiden tot meer kapitaalstromen richting het postcodegebied 1012. Dit levert vervolgens een mogelijke bijdrage aan de ‘kwaliteitslag’ die men wil maken (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 12-16). Er zijn echter ook nadelen aan dit proces verbonden; er komen meer onzekerheden in de plannen. Wanneer er ergens anders iets fout gaat (bijvoorbeeld de vertraging van de Noord/Zuidlijn) heeft dat mogelijk een negatief effect op het beoogde veranderingsproces. Door de complexiteit van de onderlinge invloed tussen projecten en ontwikkelingen is dit lastig in kaart te brengen.

4.5 Conclusie

Er wordt door de gemeente niet zozeer draagvlak gecreëerd onder de institutionele marktpartijen, er was namelijk al animo voor vastgoedontwikkeling in postcodegebied 1012. De gemeente probeert die interesse te benutten en maximale investeringen te genereren. De samenwerking met marktpartijen in Project 1012 kan worden beschouwd als een strategie om meer draagvlak onder andere actoren te genereren.

De drie vragen van Bryman zijn niet opgenomen, omdat framing in dit hoofdstuk niet behandeld kon worden en er niet alleen gefocust is op aspecten van taal. Daarnaast zijn de vragen minder belangwekkend, omdat de gemeente niet actief draagvlak probeert te creëren onder investeerders. De tweede vraag “wat is de bedoeling van dit discours?” komt impliciet aanbod bij laatste paragraaf van deze conclusie

4.5.1 Draagvlak, interesse en macht

Institutionele marktpartijen drongen aan bij de gemeente om mogelijkheden te creëren voor de ontwikkeling en realisatie van vastgoed. Deze wens bestond al voordat de gemeente Project 1012 lanceerde. Deze wens vanuit marktpartijen was een aanleiding voor Project 1012. De gemeente heeft dus niet actief draagvlak gecreëerd voor Project 1012 onder marktpartijen.

De gemeente probeert de wens van investeerders, om mogelijkheden om vastgoed te creëren, strategisch uit te buiten om op deze manier zoveel mogelijk investeringen in het postcodegebied 1012 te genereren. Dit noemt men de monopoliestrategie. Deze strategie brengt weinig contractuele zekerheid met zich mee, nadeel hiervan is dat investeringen (nog) niet zeker zijn. Wanneer marktpartijen besluiten niet te participeren in vastgoed, valt een belangrijke bouwsteen van het beleid weg.

In de Strategienota wordt een actieve samenwerkingsrelatie tussen marktpartijen en de gemeente gesuggereerd. Uit de analyse van onze data blijkt dat de samenwerking niet altijd actief van aard is en dat het mogelijk een strategisch middel is om het project beter onderbouwd te doen voorkomen.

Een mogelijke motivatie voor deze ambiguïteit rond de relatie met institutionele marktpartijen, is dat het beleid op die wijze gepresenteerd kan worden als een breed maatschappelijk project. Dit sluit aan bij het idee dat de overheid niet dingen afdingt, maar moet regisseren.

Marktpartijen hebben primair contact met Van Rossum. Hij is in de positie om het aankoopbeleid van woningbouwcorporaties ten dele te bepalen. Marktpartijen richten zich ook tot Van Rossum; in hun ogen kan hij dingen gedaan krijgen, dit is een machtsbron. Formeel is hij projectdirecteur, hij bekleedt een machtspositie. De combinatie van deze machtspositie en de genoemde machtsbronnen stelt de gemeente in staat om via Van Rossum macht uit te oefenen.

4.5.2 De taal van beleid

Taal speelt een belangrijke rol bij het definiëren van problemen. Marktpartijen en de gemeente geven een andere invulling aan termen als economisch laagwaardig. Voor de gemeente betekent dit een

heterogeen aanbod waar mogelijk criminele functies in voorkomen. Sommige investeerders zien het echter als functies met een lage economische waarde. De term economisch laagwaardig geeft de gemeente speelruimte om beleid op een groter gebied toe te passen. Tevens stelt de ambiguïteit van deze term de gemeente in staat om draagvlak te creëren.

Economisch laagwaardig is een onderdeel van de strategische probleemdefinitie; ten dele is er een pad van actie vastgelegd. Economische hoogwaardigheid moet namelijk economische laagwaardigheid vervangen. Zodoende is de gemeente aangewezen op institutionele marktpartijen, omdat die kapitaal kunnen investeren.

Er wordt een 'story of decline' verteld en er wordt benadrukt dat er economische kansen zijn. Dit samen zorgt voor een 'window of opportunity', dat mogelijk kritiek vermindert en het beleid gemakkelijker te implementeren maakt. Mogelijkerwijs lijkt het hierdoor aantrekkelijker te investeren.

Media

5.1 Inleiding

‘Einde van de Wallen’ (*Het Parool*, 6 december 2008) en ‘Weg met de rotzooi uit de Amsterdamse binnenstad’ (*Het Parool*, 8 december 2008): de koppen in de media liegen er niet om. De media zitten met hun neus bovenop de ontwikkelingen omtrent Project 1012. De media spelen een belangrijke rol bij het creëren van draagvlak onder de publieke opinie. De berichtgeving in de media informeert het publiek. Taal speelt hierin een belangrijke rol. Daarom luidt de subvraag van dit hoofdstuk: hoe probeert het Amsterdamse college van B en W met taal draagvlak te creëren voor het Project 1012 onder de publieke opinie via de media?

De publieke opinie, oftewel de mening van de Nederlandse burger, is van belang voor het slagen van Project 1012. Voor dit onderzoek is er een selectie gemaakt uit de lokale Amsterdamse media. De inwoner van Amsterdam wordt immers meer betrokken geacht bij Project 1012 dan een Groninger of een Zeeuw. Voor het onderzoek is gebruikt gemaakt van de Amsterdamse krant *Het Parool* en de Amsterdamse zender AT5.

De subvraag is gesplitst in twee delen. Het eerste deel gaat over de wisselwerking tussen het Amsterdamse college van B en W en de media. Dit is geanalyseerd aan de hand van uitgebrachte persberichten en gevoerde interviews. Het tweede deel is een uiteenzetting van de wisselwerking tussen media en de publieke opinie alias de Amsterdamse burger. Dit gebeurt aan de hand van een selectie van krantenartikelen uit *Het Parool* en een selectie van uitzendingen van AT5 omtrent Project 1012. Deze twee delen leiden samen tot een antwoord op de subvraag.

5.2 Methode van onderzoek

Interviews vormen de voornaamste bronnen voor het eerste deel van ons onderzoek, de analyse van de wisselwerking tussen het college van B en W en de media. Geïnterviewde politieke actoren zijn de woordvoerder van de gemeente Amsterdam, Edwin Oppedijk (schriftelijk geïnterviewd op 8 januari 2009) en de woordvoerder van Lodewijk Asscher, Herbert Raat (mondeling geïnterviewd op 9 januari 2009). Geïnterviewde media-actoren zijn AT5-presentator Marien van der Kooij (mondeling geïnterviewd op 14 januari 2009) en Parooljournalist inzake gemeentelijke politiek Bas Soetenhorst (mondeling geïnterviewd op 8 januari 2009).

Bij het afnemen van interviews bleek dat sommige bronnen, zoals informele bijeenkomsten, niet te traceren zijn. Andere bronnen, zoals persberichten op de website van de gemeente Amsterdam, zijn echter wel te gebruiken. Een drietal persberichten over Project 1012 zijn gebruikt. Deze persberichten zijn tevens de enige persberichten die de gemeente Amsterdam ooit over Project 1012 heeft uitgebracht.

Ons tweede deel is de analyse van berichtgeving in de media. Hierbij is, zoals eerder geschreven, gekozen voor de Amsterdamse media *Het Parool* en AT5. Deze twee media hebben als voordeel twee verschillende media te zijn: een krant en een televisiezender.

Om tot een hanteerbare dataset te komen hebben wij selectiecriteria opgesteld. Voor *Het Parool* zijn deze criteria als volgt: vijf artikelen van de afgelopen zes maanden, die zijn gepubliceerd op de eerste vijf pagina's. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van LexusNexus en gezocht op de trefwoorden Project 1012, ‘prostitutie’ en ‘Wallen’. Deze woorden zijn duidelijk sleutelwoorden in Project 1012.

Voor de selectie van AT5-nieuwsitems is het belangrijkste criterium dat het nieuwsitem specifiek over de Wallen gaat. Aan de hand van dit criterium zijn vijf nieuwsitems uit het AT5-dossier ‘Wallen’ gekozen (website AT5). Twee nieuwsitems uit 2007 gaan niet specifiek over Project 1012, maar vertellen wel welke plannen er op tafel liggen en met welke middelen de gemeente Amsterdam deze plannen wil realiseren.

5.3 Theoretisch kader

Om de wisselwerking tussen het college van B en W, de media en de publieke opinie te analyseren gebruiken wij de theorie over drie ideaaltypen media van Philip van Praag (2006: 158-163). De drie ideaaltypen zijn in chronologische volgorde de partisan logic, de public logic en de media logic. Partisan logic benadrukt het partijbelang in de politieke berichtgeving en het bestaan van formele banden tussen journalisten en de politieke partijen. Public logic staat in het teken van minder formaliteiten en een kritischer houding van de journalisten ten aanzien van de politiek. Het publieke belang gaat in de berichtgeving een belangrijke rol spelen. Hierna volgt de media logic, waarin de berichtgeving niet langer in het teken van een democratisch proces staat, maar is een commerciële bezigheid is geworden. Hierdoor wordt de beschrijvende berichtgeving een interpreterende berichtgeving. Een kenmerk van media logic is dat het interpretatiekader of frame van de journalist in de berichtgeving centraal komt te staan in plaats van de feitelijke ontwikkeling of gebeurtenis. Journalisten willen graag de politieke agenda bepalen aan de hand van sturende berichtgeving.

Eén van de factoren die een rol speelt in de selectie van berichtgeving is de nieuwswaarde van een gebeurtenis. Onderling voeren de media een concurrentiestrijd. Hierdoor gaan media zich identificeren met het publiek. De nieuwswaarde van een bericht stijgt wanneer het aan een of meerdere van de volgende criteria voldoet (Galtung en Ruge 1965: 64-91):

- Het gaat veel mensen aan;
- Er zijn veel slachtoffers;
- Het is onverwachts;
- Actueel, heet van de naald;
- Negatief;
- Dichtbij;
- Topgericht;
- Ondubbelzinnig

Een ander kenmerk van media logic is nieuwsmanagement. De overheid en politieke partijen proberen de laatste decennia berichtgeving steeds meer mate te beïnvloeden. Hier tegenover staat de journalist die zijn onafhankelijkheid wil benadrukken. Politieke actoren hebben tegenover steeds meer een mediastrategie. “Tot het professionele nieuwsmanagement van politieke partijen en departementen behoort in de eerste plaats het opzetten van een algemene mediastrategie: waarmee wil een partij, departement of politicus in het nieuws komen, welk beeld wil men uitdragen en in welke media. Tot het nieuwsmanagement behoort niet alleen het framen van belangrijke boodschappen en alle pogingen om het gewenste frame in de media te krijgen, maar ook het streven ongewenst nieuws uit de media te houden of het belang daarvan sterk te relativieren.” (Philip van Praag 2006: 173). Tenslotte hebben wij gebruik gemaakt van de in de inleiding genoemde theorieën van Stone.

5.4 Analyse

5.4.1 Wisselwerking gemeente Amsterdam – lokale media

Analyse interviews

Uit de interviews blijkt dat zowel de gemeente Amsterdam als de lokale media zijn verwickeld in media logic. De actoren kennen de spelregels voor de relatie tussen media en politiek. Duidelijk is dat de contacten tussen de media en de Amsterdamse politiek vooral informeel verlopen. “Er was om elf uur een persconferentie en toen heb ik voorafgaand daaraan Lodewijk Asscher telefonisch geïnterviewd (interview Bas Soetenhorst 2009).” Herbert Raat bevestigt op dezelfde wijze dit beeld. Ook Marien van der Kooij benadrukt de goede contacten tussen de media en de Amsterdamse politiek: “We hebben heel goed contact met de persvoorlichter van Cohen en ook met Asscher, met Herbert Raat, eigenlijk met alle wethouders. De redacteurs gaan ook geregeld naar bijeenkomsten en borrels.”

Over het hanteren van een mediastrategie door de Gemeente Amsterdam zijn de actoren duidelijk. “Communicatie over complexe projecten is maatwerk. In dit geval hebben stadsdeel Centrum en de centrale stad in nauwe samenwerking een strategie bepaald.”, zegt Edwin Oppedijk. De invloed van de media op de publieke opinie wordt niet onderschat door de gemeente. Van der Kooij zegt: “De gemeente belt ook vaak op met we hebben dit en we hebben dat.” Herbert Raat zegt zijn medium zorgvuldig te kiezen. Elk medium verschilt namelijk in zijn berichtgeving. Voor de Strategienota (december 2008) hadden *de Volkskrant* en *Het Parool* de primeur. Herbert Raat zegt dat voor deze media is gekozen, omdat de Gemeente Amsterdam mee mocht bepalen wat de inhoud van de berichtgeving zou worden. Van der Kooij erkent dit: “In de Volkskrant op zaterdag kan je een heel interview kwijt. In die zin snap ik wel dat ze eerder naar een krant zouden stappen voor een primeur dan naar ons”.

Buiten de informele benadering vanuit de gemeente naar de media toe zijn er ook nog traceerbare bronnen: de persberichten. Herbert Raat zegt hierover dat voordat een persbericht wordt uitgebracht het eerst nog langs allerlei partijen gaat, zoals het stadsdeel Centrum, de projectleider en de afdeling juridische zaken. Van der Kooij zegt hierover: “Als jij als gemeente slim bent, dan maak je een persbericht zo dat je je journalist naar het onderwerp leidt. (...) Wij hebben ook wel de neus voor scoops, nieuwe dingen en interessante dingen”.

Analyse persberichten

De gemeente Amsterdam heeft drie persberichten over Project 1012 uitgebracht. Deze persberichten hebben wij geanalyseerd.

Gebiedsgerichte aanpak georganiseerde misdaad in het centrum van Amsterdam

12 juli 2007

In het persbericht wordt Project 1012 nog niet gepresenteerd, maar de gemeente vertelt wel dat er een onderzoek start naar de criminele activiteiten in postcodegebied 1012. Er zijn op het moment van de uitgave van het persbericht dus nog geen uitkomsten van dit onderzoek. Er wordt in het bericht ook nog niet naar uitkomsten gestuurd.

“Er bestaat grote zorg over vermenging van onderwereld en bovenwereld in het centrum van Amsterdam. Vooral in het Wallengebied baart het witwassen in vastgoed en bedrijven en betrokkenheid van georganiseerde criminaliteit bij branches als de prostitutie, coffeeshops, smartshops en delen van de horeca zorgen.” Hier wordt enkel een zorg geuit.

In het persbericht valt het woord ‘criminogene’ op. Het wordt uitgelegd als de branches die voor criminaliteit vatbaar zijn.

Gebiedsverboden dragen bij aan bestrijd overlast en criminaliteit
12 september 2007

In dit persbericht maakt de gemeente gebruik van symboliek door middel van nummers.

“In 2006 zijn aangiftecijfers in de overlastgebieden Centrum en Zuidoost gedaald met ongeveer 47% ten opzichte van 2002.”
“Ook is het aantal overlastgedraging in 2006 met 28 procent gedaald ten opzichte van 2002 voor deze 2 overlastgebieden.”

Doordat er getallen en percentages worden genoemd neemt de lezer het bericht sneller aan voor waar. Omdat de lezer geen overzicht heeft over de cijfers die de gemeente tot haar beschikking had, kan de lezer andere conclusies trekken dan die in het onderzoek worden getrokken. De gemeente laat niet weten welke cijfers zij weglaat in dit persbericht, op welke wijze de gemeente de cijfers selecteert en wat de criteria hiervoor waren.

Kwaliteit voor het hart van Amsterdam
15 december 2008

De gemeente gebruikt veel symboliek in dit persbericht, vooral narrative stories.

“De afgelopen jaren is dit gebied meer en meer het toneel geworden van georganiseerde criminaliteit.”
“Het zijn straten waar het begin van de verloedering zichtbaar is.”
“De basis moet weer op orde komen en dat is: schoon, heel en veilig.”

Hier schetst de gemeente een beeld dat de problemen die de gemeente ziet in postcodegebied 1012 recent zijn ontstaan. Dit wordt duidelijk door het gebruik van woorden als ‘de afgelopen jaren’, ‘het begin’ en ‘weer’. Project 1012 wordt op deze manier gepresenteerd als de oplossing om deze geschetste achteruitgang tegen te gaan. Dit zijn duidelijk stories of decline. De gemeente gebruikt niet alleen stories of decline, maar ook stories of helplessness and control.

“De Gemeente Amsterdam is van mening dat er sprake is van criminaliteit en een criminele infrastructuur die in stand wordt gehouden en gevoed door veel criminogene voorzieningen zoals bordelen, smartshops, geldwisselkantoren, gokhallen, coffeshops, minisupermarkten, seksinrichtingen en sommige horeca.”
“Het ‘hart van Amsterdam’ moet een gebied worden waar iedereen zich welkom voelt.”
“Door de bestaande monocultuur te doorbreken ontstaan er kansen voor een meer gevarieerde invulling.”

De Gemeente Amsterdam constateert naar eigen zeggen criminaliteit en stelt dat niet iedereen zich welkom voelt in postcodegebied 1012 en er is sprake van een eenzijdige cultuur. De Gemeente Amsterdam presenteert dit als problemen, die moeten opgelost worden door middel van project 1012.

Het ‘hart van Amsterdam’ is een duidelijke metafoer, die staat voor het postcodegebied 1012. Hiermee benadrukt de Gemeente Amsterdam hoe belangrijk zij dit gebied acht. De gemeente heeft een bepaalde woordkeuze om een bepaalde indruk te wekken bij het publiek. Woorden als ‘ambitie’, ‘kwaliteitsimpuls’ en ‘kwaliteitshoogstaande’ benadrukken de positieve kant van Project 1012.

5.4.2 Analyse wisselwerking media en publieke opinie

“Objectiviteit, als getrouwe resultaat van de werkelijkheid, bestaat echter niet” (Drok 2001: 25). Ons onderzoek gaat na of er in de geselecteerde krantenartikelen en beeldmateriaal sprake is van framing. Wij hebben vier verschillende frames geformuleerd die in de media voorkomen. Wij benadrukken dat de frames ideaaltypen zijn, die naar onze mening kenmerken van de werkelijkheid accentueren. Het is daarbij belangrijk te onderstrepen dat er in elk krantenartikel en beeldmateriaal hoogstwaarschijnlijk sprake is van meerdere frames.

Politiekframe

Onder het politiekframe verstaan wij actoren die een directe link vormen met de Gemeente Amsterdam. Hieronder vallen citaten, uitspraken, meningen en visies van de actoren.

Strategieframe

Het strategieframe houdt alle plannen in die worden vermeld in de artikelen en het beeldmateriaal, die terug te vinden zijn in de Strategienota Coalitieproject 1012.

‘Opschoon’-frame

Alle woorden die een variatie zijn op ‘opschonen’ en wat ermee te maken heeft, vallen onder het ‘opschoon’-frame.

Sociaalframe

Betrokkenen van Project 1012, behalve politici, die aan bod komen in de media vormen het sociaalframe. Hieronder vallen onder andere bewoners, ondernemers, klanten van prostituees, raamexploitanten en toeristen.

Vervolgens hebben wij de krantenartikelen en het beeldmateriaal onderzocht op de frames. In de krantenartikelen zijn de frames gemarkeerd, zoals in de bijlage 2 te zien is. De kleur van de markeringen in de bijlage komt overeen met de gekozen onderstrepingen hieronder.

Tabel 1: Het Parool

Het Parool = HP (gevolgd door nummer van artikel)

Nr	Krant	Datum	Kop
HP1	Het Parool	09-01-2009	Wallenbaas zet gemeente klem
HP2	Het Parool	05-01-2009	Project 1012 nekt ook ‘sociale seks’
HP3	Het Parool	08-12-2008	Weg met de rotzooi uit de Amsterdamse binnenstad
HP4	Het Parool	04-12-2008	Asscher’s concrete opschoonplan voor Wallen
HP5	Het Parool	11-10-2008	Helft ramen Wallen dicht

Tabel 2: AT5

AT5 = A (gevolgd door nummer van nieuwsuitzending)

Nr	Tv-kanaal	Datum	Titel
A1	AT5	06-12-2008	“Maximaal 240 ramen op de Wallen”
A2	AT5	23-04-2008	Wandeling met Lodewijk Asscher over de Wallen
A3	AT5	25-01-2008	De aanpak van de Wallen
A4	AT5	11-11-2007	Einde van de Wallen?
A5	AT5	20-09-2007	De Wallen (en de NVB)

Tabel 3: Analyse framing: Het Parool

	POLITIEKFRAME	STRATEGIEFRAME	‘OPSCHOON’-FRAME	SOCIAALFRAME
HP1	JA	NEE	JA	JA
HP2	JA	NEE	JA	JA
HP3	JA	JA	JA	NEE
HP4	JA	JA	JA	NEE
HP5	JA	NEE	JA	NEE

5.4.3 Voorbeelden frames

Politiekframe

HP5: “Als de wethouder zijn zin krijgt, blijven er ongeveer 225 ramen over van de 458 ramen die er waren bij de aanvang van het project.” De wethouder is Lodewijk Asscher en is een politieke actor. Verder is op te merken dat in alle artikelen sowieso een politiekframe voorkomt.

Strategieframe

HP3: “De raamprostitutie, die nu verspreid zit over de Wallen en de Singel en omgeving, wordt alleen nog toegestaan in en rond de Oude Nieuwstraat en op de Oudezijds Achterburgwal en zijstraten.” In twee van de vijf artikelen komt het strategieframe voor.

‘Opschoon’-frame

HP3: “Grandeur en klasse, daar moet het naartoe. Lodewijk Asscher en Job Cohen hebben er andere woorden voor, maar ze lijken vast van plan de Amsterdamse binnenstad een ander aanzien te geven.” In alle artikelen komt dit frame voor.

Sociaalframe

HP2: “Een zestigjarige man ‘van buiten’, die naar eigen zeggen al dertig jaar in het buurtje komt: “Ik kom ook wel op de Wallen, maar hier nemen ze meer tijd voor je. Ik val niet op schoonheid, maar op vriendelijkheid.” Het sociaalframe komt in twee van de vijf artikelen voor.

Tabel 4: Analyse framing: AT5

	<i>POLITIEKFRAME</i>	<i>STRATEGIEFRAME</i>	<i>‘OPSCHOON’-FRAME</i>	<i>SOCIAALFRAME</i>
<i>A1</i>	<i>JA</i>	<i>JA</i>	<i>JA</i>	<i>JA</i>
<i>A2</i>	<i>JA</i>	<i>NEE</i>	<i>JA</i>	<i>JA</i>
<i>A3</i>	<i>JA</i>	<i>NEE</i>	<i>JA</i>	<i>NEE</i>
<i>A4</i>	<i>JA</i>	<i>NEE</i>	<i>NEE</i>	<i>JA</i>
<i>A5</i>	<i>JA</i>	<i>NEE</i>	<i>NEE</i>	<i>NEE</i>

Ter verduidelijking bespreken wij voor elk frame een voorbeeld.

Politiekframe

A4: Job Cohen zegt: “Maar dat betekent niet dat die panden die er zijn dat die bestemming prostitutie weg is, die blijven gewoon op maar dan moeten we dus wel alleen dan moeten het dus wel bonafide ondernemers zijn.” Het politiekframe komt in alle nieuwsuitzendingen voor.

Strategieframe

A1: Presentatrice zegt: “Volgens de vandaag gepresenteerde plannen van de gemeente moeten er op de Wallen binnen vijf jaar 76 coffeeshops naar 38 worden terug gedrongen van de 482 bordelenramen moeten er nog tenminste 243 ervan over blijven.” Het strategieframe komt in een van de vijf nieuwsuitzendingen voor.

‘Opschoon’-frame

A1: Presentatrice zegt: “Volgens de gemeente zijn de Wallen niet alleen het terrein van toeristen, maar heeft het ook aanwijzingen dat er vrouwenhandelaren, witwassers en andere criminelen schuilen en dit moet anders, want niet alleen de prostitutie moet eruit. Ook de minisupers, belwinkels en coffeeshops moeten eraan geloven. Voor de ondernemers, coffeeshopshouders en bewoners hoeft het opschonen allemaal niet.’ In drie van de vijf nieuwsuitzendingen komt het ‘opschoon’-frame voor.

Sociaalframe

A1: Wim Boef van Platform 1012: “Nou, kijk wij zijn absoluut niet tegen welke vorm van bestrijding ook voor de criminaliteit maar we zijn er wel tegen dat dus het bestaansrecht voor velen ook het pensioentje wordt weggehaald hier door de gemeente. Het zijn vaak bedrijven die echt al heel veel jaren zitten.” Het sociaalframe komt in drie van de vijf nieuwsuitzendingen voor.

5.4.4 Selection en salience

Selectie en salience zijn kernwoorden in de frameconstructie. Selectie wil zeggen dat in het proces van framing bepaalde zaken worden weergegeven en andere worden weggelaten. Dit is de selectieprocedure, die een journalist doorloopt in de huidige media logic. Uit interviews hebben wij citaten gehaald die het proces van selectie illustreren.

De inhoud van de berichtgeving van *Het Parool* gaat aan de hand van nieuws waarde. Bas Soetenhorst geeft aan dat het ene artikel meer in het licht staat van de ondernemers en de andere van prostituees. De reden hiervoor is dat lezers niet altijd hetzelfde willen lezen. Hier identificeert de journalist zich met het publiek, zodat de krant interessant blijft om te lezen. Er is namelijk sprake van een concurrentiestrijd tussen verschillende media: “Je wilt het als eerste publiceren. Dat is de wedstrijd (...)” (interview Bas Soetenhorst 2009). AT5 kiest ervoor om de informatiefunctie te vervullen in plaats van nieuws waarde toe te passen. Marien van der Kooij: “Wij maken nieuws en dat maken we voor Amsterdammers en voor daarbuiten. Mensen zullen een mening vormen als ze onze reportages zien en welke mening dat is dat maakt ons niet zoveel uit, maar je helpt mee aan de publieke opinie. Soms zijn mensen het er heel erg mee eens en soms niet. (...) Wij proberen ze wel zo goed mogelijk te informeren.” Ook als men gebrek heeft aan informatie op de redactie van AT5: “Als de gemeente het niet zegt (...) wij vinden dat wij dat wel moeten vertellen.” Tevens is AT5 kritisch ingesteld omtrent het Project 1012: “... de vraag is of het doel de middelen heiligt (...)” AT5 bezit meer kenmerken van public logic dan *Het Parool*.

Een kenmerk van media logic is dat de media over een veel groter krachtenveld beschikt. “Dit is gewoon waarvan ik denk die kan het via via gehoord hebben (...) dat is dan iemand waarvan ik denk dat het op zich een betrouwbare bron is (...)” (interview Bas Soetenhorst 2009). De overeenstemming in de opinie is dat de gemeente over Project 1012 weinig loslaat. “Je wil natuurlijk, zeker over dit delicate onderwerp, altijd meer weten dan dat je krijgt (...) die Strategische Nota geeft die plannen wel weer, maar geeft niet precies aan wat het doel is (...) heel algemeen (...)” (interview Van der Kooij 2009).

Salience is een techniek waarbij bepaalde aspecten van de berichtgeving bij de lezer in het oog springen. Aan de hand van koppen van artikelen kan men salience analyseren. Voor de analyse van salience hebben we twee artikelen uit *Het Parool* gekozen, waarvan wij de originele artikelen hebben: HP2 en HP3.

‘Weg met de rotzooi’ is de titel van het artikel en het tussenkopje is ‘Grandeur en klasse, daar moet het naartoe’. Deze twee koppen zijn beide oranje gedrukt en van groot formaat. De lezer verbindt deze twee koppen aan elkaar en wordt op deze manier beïnvloed door een frame. De eerste zin begint met een grote oranje hoofdletter. Dit prikkelt de lezer om verder te lezen.

Een in de lay-out uitspringende zin is “Lodewijk Asscher en Job Cohen hebben er andere woorden voor, maar ze lijken vast van plan de Amsterdamse binnenstad een ander aanzien te geven.” Salience loopt hier parallel met de kenmerken van interpreterende journalistiek vanuit de media logic. De zin is een letterlijke interpretatie van de woorden van Lodewijk Asscher en Job Cohen, zoals Bas Soetenhorst, de medeschrijver van het artikel, bevestigt.

Salience kan ook door middel van fotografie worden toegepast. Het artikel toont fotos’s verschillende ondernemers met daaronder citaten van hen, die de lezer verschillende opvattingen over Project 1012 laten zien. De journalist van artikel HP2 wilt graag dat de lezer eerst de foto van groot formaat bekijkt, voordat hij de tekst gaat lezen. De foto lijkt een indruk van machteloosheid te willen wekken. Het beeld van machteloze prostituees wordt versterkt door de titel ‘Project 1012 nekt ook ‘sociale seks’” (zie bijlage 2). Het artikel framet de gedachten van de lezer dus al voordat de lezer begint te lezen.

‘Je bent sociaal werker. De seks is binnen twee minuten gepiept, hoor’ is een blauwgedrukt tussenkopje wat de aandacht van de lezer trekt. Dit tussenkopje zet ‘sociale seks’ in een positief daglicht en zo ook Project 1012 (zie bijlage 2).

5.5 Conclusie

De bedoeling van het discours dat de gemeente Amsterdam voert omtrent Project 1012 is om zoveel mogelijk draagvlak te creëren voor Project 1012 onder verschillende actoren. Uit interviews met de betrokken actoren blijkt dat de bijdrage van de media aan de publieke opinie van groot belang is. Het antwoord op onze subvraag is dat er sprake is van een mediastrategie en de contacten tussen de gemeente en de media informeel verlopen. Er bestaat een concurrentiestrijd tussen verschillende media en daarom heeft de gemeente macht over de berichtgeving. Het krachtenveld van de media is groter dan alleen de gemeente. Buiten de informele contacten om zijn er nog traceerbare bronnen: de persberichten. Uit onze analyse kunnen wij concluderen, gesteund door de interviews, dat de persberichten ook geframed zijn. Er is vooral sprake van narrative stories.

Ook de frames die media omtrent Project 1012 gebruiken hebben wij onderzocht. Uit analyse van krantenartikelen en nieuwsuitzendingen blijkt dat de media vooral de politieke actoren citeert. AT5 legt meer nadruk op de overige actoren en *Het Parool* kiest altijd voor het ‘opschoonframe’. Dit frame komt ook in de persberichten voor. Hieruit kunnen wij concluderen dat *Het Parool* positiever bericht over Project 1012. Het medium AT5 hecht meer waarde aan het informeren van het publiek en daarom is zijn berichtgeving objectiever.

Hierbij dienen wij wel een kritisch noot te plaatsen. Door het informele aspect van de communicatie tussen de gemeente en de media konden wij verschillende data niet traceren. Deze data hadden goed de wisselwerking tussen de gemeente en de media kunnen schetsen.

Doordat wij verschillende theorieën hebben gebruikt in de twee delen van de wisselwerkingen, konden wij geen vergelijkend onderzoek doen. Dit is een interessante suggestie voor een vervolgonderzoek: in hoeverre gaat de objectiviteit van de Amsterdamse media verloren door de invloed van de gemeente Amsterdam.

Bewoners

6.1 Inleiding

Verloedering, metamorfose, intiem, hoogwaardig, louche, levendiger, criminaliteit, kwaliteitsverbetering, opwaardering van de entree, overlast terugdringen, ‘criminogene sfeer’, gebied moet aantrekkelijk zijn voor bewoners, vermenselijkt, mix van chic en louche, wallen blijven de wallen, metropool Amsterdam, diversiteit en variatie. Dit zijn pas enkele steekwoorden in de communicatie tussen de gemeente en de bewoners van postcodegebied 1012 (Oppedijk 2008).

De plannen voor Project 1012 werden voor het eerst concreet met het uitkomen van het concept Strategienota in december 2008. Met deze gebeurtenis werden de bewoners van het postcodegebied 1012 voor het eerst betrokken bij de plannen. Deze eerste fase gaat door tot de definitieve vaststelling van de Strategienota door de gemeente. De tweede fase behelst de werkelijke uitvoering van het project (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 40).

Vooraf in de eerste fase zijn de bewoners betrokken bij het proces van de besluitvorming. Deze fase bestaat uit drie delen: een dialoog-, een consultatie- en een inspraakronde. In de eerste ronde werd vooral kennis gemaakt met de ondernemers en bewoners door middel van toelichting vanuit gemeente en discussieavonden met de betrokkenen. In de consultatieronde werd op bredere schaal het concept strategienota gepresenteerd en ter discussie gesteld. Dit is de ronde waarin het informeren van de bewoners begon. Zo werd er een buurtinformatiecentrum opgericht waar bewoners hun vragen betreffende Project 1012 konden stellen en folders ter beschikking werden gesteld. Tevens zijn de bewoners uitgenodigd om deel te nemen aan een enquête. De laatste ronde betreft de inspraakronde. Deze ronde bestaat uit de formele informatie- en inspraakronde en betrokkenen hebben zes weken de gelegenheid het concept Strategienota in te zien. De resultaten worden uiteindelijk verwerkt in een raadsvoordracht die aan de gemeente ter besluit wordt voorgedragen. Op het moment van dit onderzoek is deze laatste ronde in volle gang (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 41).

Om deze reden is het onderzoek vooral gericht op de relatie tussen de gemeente en de bewoners in de tweede ronde. Hierbij zal het frame van de gemeente naar de bewoners centraal staan in de beantwoording van de subvraag: hoe probeert het college van B en W met taal draagvlak te creëren onder de bewoners voor project 1012?

Onder bewoners verstaan we alle inwoners van het postcodegebied 1012. Volgens de cijfers van het CBS uit 2004 betreft dit 7015 inwoners, waarvan duidelijk meer mannen (4045) dan vrouwen (2970). Van het totaal aantal inwoners is 7,5 procent van niet-westerse afkomst. In vergelijking met andere postcodegebieden in Amsterdam valt dit gebied op door zijn kleine huishoudgrootte van 1,3 persoon per huishouden (website CBS).

Het gebied wordt gekenmerkt door het grote aantal bedrijfsvestigingen in verhouding tot het aantal woningen. Van deze bedrijven bestaat het grootste deel uit horeca en detailhandel (website Stedplan).

6.2 Theoretisch kader

Voor de taalanalyses hebben we gebruik gemaakt van de inzichten van Deborah Stone. Stone stelt dat symbolische vertegenwoordiging de essentie vormt van het definiëren van problemen in de politiek (Stone 1988: 138). Met andere woorden, het gebruik van een van de vier genoemde symbolen draagt bij aan het creëren van draagvlak onder een bepaalde doelgroep, in dit geval de bewoners (zie hoofdstuk 1). Er is echter geen uitputtende behandeling mogelijk, aangezien de symbolen veelvuldig opduiken. We zullen typische voorbeelden behandelen.

6.3 Methode van onderzoek

Het creëren van het draagvlak onder de bewoners gebeurt via verschillende wegen. Zo is in de tweede ronde vooral gebruik gemaakt van informatieavonden, schriftelijke berichtgeving en berichtgeving via folders en buurtkranten. In de derde ronde worden ook inspraakrondes gehouden. In ons onderzoek zullen we echter vooral de berichtgeving analyseren die in de tweede ronde plaatsvond. Om er achter te komen op welke manieren de gemeente de burgers in deze tweede ronde heeft proberen te bereiken, hebben we het stadsdeelcentrum en het buurtinformatiecentrum bezocht. Uiteindelijk hebben we een aantal bronnen geselecteerd die ons het meest van belang leken bij het creëren van het draagvlak. Het gaat vooral om schriftelijke berichtgeving met een grote reikwijdte. Hieronder vallen twee folders die voor de bewoners bestemd zijn, een buurtkrant die elk kwartaal bij de bewoners thuis bezorgd wordt en een afgenomen enquête.

Deze data zullen worden geanalyseerd met behulp van discoursanalyse. Centraal hierbij staat de theorie van Deborah Stone. Door middel van taalanalyses zal duidelijk worden op welke manier de gemeente haar plannen ‘framet’ naar de bewoners.

Tot slot is een alternatieve enquête onder de bewoners gehouden om vast te stellen hoe de berichtgeving vanuit de gemeente is overgekomen en daarbij een profiel te schetsen van de bewoners.

6.4 Analyse

6.4.1 Folders bestemd voor buurtbewoners

Zoals in de Strategienota is vermeld, moeten de bewoners weten waar zij aan toe zijn (Gemeente Amsterdam en stadsdeelcentrum 2008: 35). In dat licht hebben de bewoners twee folders thuisgestuurd gekregen, dan wel de mogelijkheid gehad deze in te zien in het Buurtinformatiecentrum of bij één van de buurtbijeenkomsten. Beiden folders hebben de naam *Hart van Amsterdam, Toekomstbeeld 1012*. De eerste is een brochure, de tweede een beeldperspectief. Door middel van de folders wordt getracht de bewoner op een directe manier te bereiken. Naast de informatiefunctie geven de folders tegelijkertijd een positief beeld van Project 1012 en proberen daarmee steun te verwerven onder de bewoners van het desbetreffende gebied. In de volgende analyse wordt dit onderbouwd met behulp van de inzichten van Deborah Stone.

Als bewoners de brochure openslaan, worden ze al meteen geconfronteerd met het eerste symbool, narrative stories (Stone 1988: 138). Onder het kopje ‘Aanleiding’ wordt een verhaal voorgeschoteld dat het steeds slechter gaat met het stadshart van Amsterdam. Er moeten nodig maatregelen getroffen worden. Deze verhaallijn is een duidelijke ‘story of decline’ (Stone 1988: 139). “Er is een situatie ontstaan waar we niet langer de ogen voor kunnen sluiten.” en “Het is hard nodig in te grijpen in de bestaande structuur.” (Oppedijk 2008). In de pagina’s die volgen wordt het voorgestelde beleid gepresenteerd. Hoe ze de situatie weer onder controle denken te krijgen: een ‘story of helplessness and control’ (Stone 1988: 142). Hoewel de ontstane situatie met de huidige handhavingmiddelen alleen niet op te lossen is, wordt er nu een voorstel gedaan om weer grip te krijgen op het gebied. Beide verhalen proberen steun te verwerven voor het voorgestelde beleid, Project 1012.

Een synecdoche is terug te vinden in de tweede alinea van de Aanleiding. “We weten dat met name rondom (raam) prostitutie en coffeeshops veel zaken gebeuren die niet te tolereren zijn. Criminaliteit komt hier vaker voor dan in andere branches.” (Oppedijk 2008). Hierbij wordt een deel van het probleem, de problemen rond de prostitutie en coffeeshops, ingezet om steun te verwerven voor het beleid in zijn geheel. “Het huidige 1012 wordt gedomineerd door ondernemingen die afhankelijk zijn van illegale activiteiten (drugs), waar veel misstanden voorkomen (seksindustrie) of veel met cash wordt betaald (gokhuizen en belwinkels)”. Verderop staat dat het een gemiste kans is dat de gebouwen op het Damrak nauwelijks waarneembaar zijn. Duidelijk is dat de focus steeds op een ander onderwerp ligt. Project 1012 pakt echter veel zaken tegelijk aan. Sommige zaken worden buiten beschouwing gelaten om het probleem concreet en beheersbaar te houden, om daarmee vertrouwen te wekken voor het

voorgestane beleid.

Onder de kop 'Bestaande kwaliteiten en nieuwe kansen.' is een metafoor te vinden. "Het hart van Amsterdam leeft: het is uniek en dynamisch." (Oppedijk 2008). Stone onderscheidt de metafoor van sociale instituties zien als levende organismen. Het verklaart de fluctuaties van politieke organisaties, het is 'natuurlijk' (Stone 1988: 149). De aanname dat het hart van Amsterdam 'leeft' is impliciet de aanname dat het geheel groter is dan de som der delen. De hele stad wordt betrokken in het project. Er wordt gesteld dat de nieuwe context waarin het centrumgebied zich bevindt, overal nieuwe kansen biedt (Oppedijk 2008).

Voor ambiguity hoeft de lezer ook niet ver te zoeken. In de Aanleiding staat dat er een 'kwaliteitsverbetering' en een 'opwaardering van de entree van Amsterdam' bewerkstelligd moet worden. Daarnaast moet het centrumgebied "aantrekkelijk zijn voor bewoners, bezoekers en ondernemers'. Al deze uitlatingen kunnen verschillend geïnterpreteerd worden door de bewoners van postcodegebied 1012. Want wat houdt 'kwaliteitsverbetering' precies in? Is dat de uitstraling van het gebied verbeteren door middel van beter onderhoud of het geheel vernieuwen van het aanbod? Doordat er symbolen gebruikt worden waarvan verschillende interpretaties mogelijk zijn, worden bewoners met verschillende ideeën over het gebied aangesproken. Ze kunnen zich allemaal op een bepaalde manier vinden in het beleid.

6.4.2 Buurkrant

Volgens de gemeente gaat het communiceren met bewoners vooral via de buurkrant: D'oude binnenstad. Deze krant wordt huis aan huis bezorgd, en is daarmee een belangrijke informatiebron voor de bewoners. In de krant staan drie artikelen over het Project 1012. Één van deze artikelen is opgesteld door de projectdirectie zelf. Op de voorpagina staat een oproep om naar de buurtvergadering te komen van 6 januari 2009. De buurtvergadering richt zich vooral op het verschaffen van informatie naar de bewoners toe.

Net zoals in de folder is er duidelijk sprake van een narrative stories (Stone 1988: 138). "De misstanden in de prostitutie – vrouwenhandel, geweld en dergelijke – moeten worden teruggedrongen." "We willen de overdaad terugdringen." "Op de wallen maken de verkeerde mensen de dienst uit" (D'oude binnenstad, december 2008). De huidige situatie wordt geschetst als niet houdbaar en daar moet wat aan gedaan worden. Er is dus sprake van een 'story of decline' (Stone 1988: 139). Vele redenen worden gegeven om toekomstige veranderingen te verantwoorden: "Een belangrijke drijfveer is het economisch opwaarderen van het oude centrum van Amsterdam zodat het een vergelijking kan doorstaan met centra van andere grote Europese steden (D'oude binnenstad, december 2008)." Door middel van toekomstverwachtingen probeert men draagvlak te creëren. Dezelfde methode die bij de folder wordt gebruikt is terug te vinden in het artikel. Er worden verschillende aanpakken beschreven waarmee het oude centrum weer terug kan keren naar een "hoofdstadwaardig gebied (D'oude binnenstad, december 2008)".

Goede voorbeelden van synecdoche (Stone 1988: 145) kunnen we vinden in de hele tekst van de projectdirectie. Daarbij worden verschillende problemen herhaald met als doel draagvlak te creëren. Er wordt meerdere malen gesproken over de overdaad en de criminaliteit: "De uitbreiding van het aantal coffeeshops deed de sfeer ook geen goed." "Vrouwenhandel en andere misstanden bleven voorkomen." Project 1012 pakt veel meer zaken aan, waaraan niet of nauwelijks aandacht gegeven wordt.

Als men kijkt naar wat er staat op de twee pagina's van de projectdirectie, valt op dat verschillende omstanders aan het woord zijn. Daarbij moet men denken aan buurtbewoners, ondernemers en natuurlijk de gemeente zelf. Ze hebben niet allemaal hetzelfde doel, maar samen zijn ze wel voor het 'opwaarderen' van het gebied. De interpretatie van opwaardering ligt bij iedereen anders. De kamer van koophandel is aan het woord, waarbij in de titel wordt gekopt: 'kamer van koophandel in hoofdzaak achter plannen 1012-gebied'. De bewoners en ondernemers zijn wisselend, met de titel 'blij en droef' worden zij aan het woord gelaten. Daarbij zijn slechts 2 van de 10 reacties 'droef'. Één van die negatieve reacties, van Jan Broers wordt verbeterd door Pierre van Rossum vanwege verkeerde data. Overwegend is er dus sprake van ambiguity (Stone 1988, 157).

Samenvattend kan gesteld worden dat de gemeente in een bepaald frame naar de bewoners

communiceert. Het stelt de eigen plannen logischerwijs in een positief daglicht, maar verliest naar onze mening de objectiviteit te veel uit het oog. Daarbij is er weinig oog voor één van de meest ingrijpende veranderingen, namelijk het terugdringen van de prostitutie.

6.4.3. PvdA-enquête

In juni 2008 heeft de PvdA Binnenstad de bewoners van postcodegebied 1012 uitgenodigd deel te nemen aan een enquête over wonen, werken en recreatie op de Wallen. De enquête heeft tot doel, de mening van de bewoners te peilen over project 1012 (website Amsterdam Binnenstad PvdA).

De enquête, die samengesteld is door belevingsconsultancy My Psychology in samenwerking met PvdA binnenstad, is zeer tot redelijk objectief te noemen. De vragen zijn duidelijk en er wordt nauwelijks een sturende richting gegeven. Tevens is het rapport van de enquête objectief en betrouwbaar te noemen (website PvdA binnenstad).

Opvallend aan het profiel van de ondervraagden is dat het grootste deel (57 procent) uit mannen bestaat, de gemiddelde leeftijd vrij hoog ligt (54 procent was boven de 45 jaar) en de meesten al langere tijd op de Wallen wonen en verwacht er nog lang te blijven wonen.

Van de bewoners heeft tien procent deelgenomen aan de enquête. Opvallend is dat de bewoners meer horeca en ateliers niet als bevorderlijk zien voor het evenwicht tussen wonen, werken en recreatie. Prostitutie echter, wordt wel als bevorderlijk voor dit evenwicht gezien. Over het al dan niet vermeerderen, verminderen of handhaven van het aantal ramen heerst grote verdeeldheid. Een kleine meerderheid wil graag meer of een gelijk aantal ramen en het grootste deel van de ondervraagden zou het liefst prostitutie terugzien als bestemming voor de opgekochte ramen (34 procent). Hoewel een groot deel van de ondervraagden (76 procent) zich zowel 's nachts als overdag veilig voelt op de Wallen, irriteren veel van hen zich wel aan drugsdealers en verslaafden. Tevens is de helft van de ondervraagden van mening dat er te weinig winkels zijn voor de dagelijkse boodschappen (website PvdA binnenstad).

Concluderend zou gesteld kunnen worden dat de enquête veel verdeeldheid uit. Het wordt niet geheel duidelijk hoeveel draagvlak er is voor project 1012. Dit zou gezien kunnen worden als een strategie van de gemeente om zich zo niet teveel van deze enquête aan hoeven te trekken.

Op de website van de PvdA is een artikel verschenen over de uitslag van de enquête, *PvdA stadsdeel Centrum blij met evenwichtige uitkomst van enquête*. De eerste zin luidt: "Bewoners en ondernemers van de Wallen willen een hardere aanpak van de overlast van dealers en verslaafden." Uit de enquête blijkt echter niet, dat de bewoners graag een harde aanpak zouden zien. Een paar regels verder wordt weer een dergelijke 'fout' begaan: "Er is brede steun voor het aanpakken van de misstanden en steun voor het aantrekken van een gevarieerd winkelaanbod." Beide beweringen zijn niet uit de enquête af te leiden. Verderop wordt de macht van taal alweer gebruikt om het te doen lijken dat de bewoners achter Project 1012 staan: "Maar 34% van de bewoners en ondernemers ziet in de vrijgekomen ramen het liefst prostitutie terugkeren." Er kan hier eigenlijk niet van 'maar 34 procent' gesproken worden, dit is namelijk de grootste groep. Als laatste wordt een quote van Wanneke Sabatino, deelraadslid van PvdA Centrum, aangehaald: "De enquête geeft duidelijk weer wat er aan schort in een buurt die het niet gemakkelijk heeft, maar waar mensen graag willen wonen en werken." Ook deze stelling kan niet onderbouwd worden met de gegevens uit de enquête (website PvdA Stadsdeel Centrum).

Dus hoewel de enquête vrij objectief te noemen is, laat de interpretatie ervan te wensen over. Uit het stuk op de website van de PvdA blijkt duidelijk dat deze partij de feiten die uit de enquête af te leiden zijn zo presenteert, en hier en daar zelfs een beetje verdraait, dat het lijkt of de bewoners enthousiast zijn voor Project 1012. De enquête is niet objectief benaderd, maar vanuit een frame geïnterpreteerd met het doel draagvlak te creëren.

6.4.4. Eigen enquête

Na analyse van de enquête die van de gemeente onder de bewoners, is gebleken dat uit de resultaten niet duidelijk wordt of er draagvlak is voor Project 1012.

Om te onderzoeken hoeveel draagvlak er onder de bewoners is, en daarbij een profiel te schetsen van degenen die voor of tegen zijn, hebben we een alternatieve enquête gehouden onder ruim honderd bewoners (zie bijlage 1). Daarnaast hebben we de respondenten de vraag voorgelegd in hoeverre de

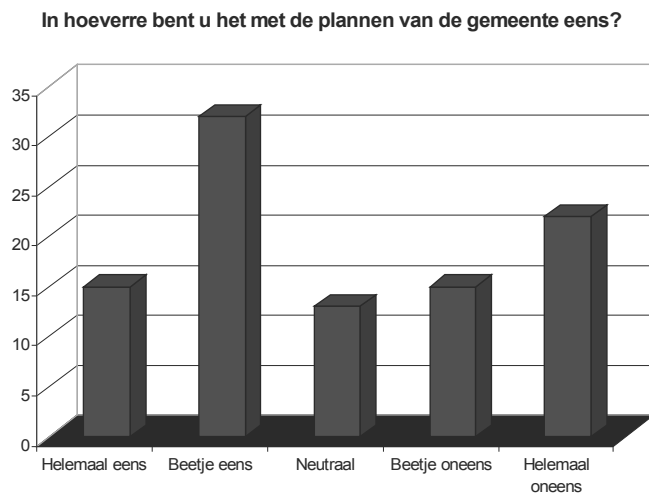
plannen van de gemeente volgens hen effect zullen hebben op de criminaliteit, verloedering, vrouwenhandel, Amsterdamse economische groei, hoogwaardige winkels en horeca, illegale prostitutie, toerisme en een goede sfeer. Uit deze laatstgenoemde resultaten hopen we af te leiden of het beeld dat de gemeente schetst van project 1012 overgenomen wordt door de bewoners.

Onder 106 bewoners van drie willekeurig gekozen straten, de Nieuwezijds Voorburgwal, Oudezijdsachterburgwal en de Geldersekade, hebben we bij alle even nummers aangebeld met het verzoek of de respondenten de enquête ter plekke wilden invullen. Hierbij ondervonden we een duidelijke terughoudendheid bij de Chinese bevolkingsgroep. Daarom is deze groep onder gerepresenteerd en overheerst de Nederlandse groep. Dit zal in een bias kunnen resulteren. Uiteindelijk hebben we de resultaten verwerkt in SPSS.

Om onze resultaten te verduidelijken hebben we de verschillende categorieën ingedeeld in groepen, zo verstaan we onder hoogopgeleid Havo/VWO, HBO en WO. Uit onze enquête blijkt een opvallend hoog percentage van 77,3 procent aan deze criteria te voldoen. Overwegend is er sprake van een linkse politieke voorkeur van 41,5 procent. Ook blijkt meer dan vijftig procent van de respondenten een maandelijks inkomen te hebben dat boven het landelijk modaal inkomen van € 1593, - netto ligt (website Apporte). Ruim 95 procent blijkt ten minste enige kennis te hebben van de plannen van de gemeente.

Als we alleen kijken naar de bewoners die daadwerkelijk van de plannen wisten, is 15,3% helemaal eens, 32,7% een beetje eens, 13,3% neutraal, 15,3% een beetje oneens en 23,5% helemaal oneens. Hieruit blijkt dat 39% van de bewoners van het postcodegebied 1012 de plannen niet ziet zitten. En hoewel 48% van de ondervraagden zegt zich te kunnen vinden in de plannen, is het percentage overtuigde voorstanders (15,3%) beduidend lager dan het percentage overtuigde tegenstanders (23,5%).

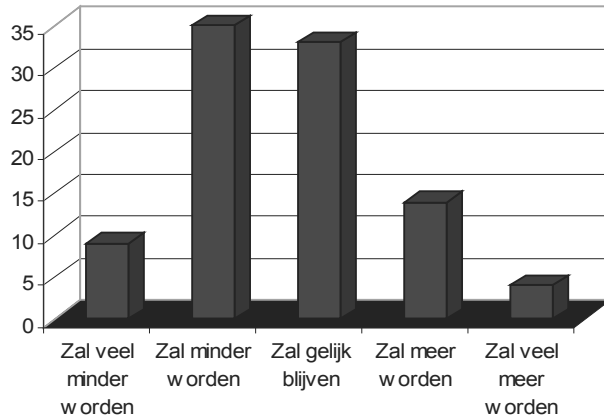
Figuur 1; draagvlak

Wat betreft de effecten van de plannen, laten de respondenten duidelijk blijken een afname van criminaliteit en verloedering te verwachten.

Figuur 2; criminaliteit

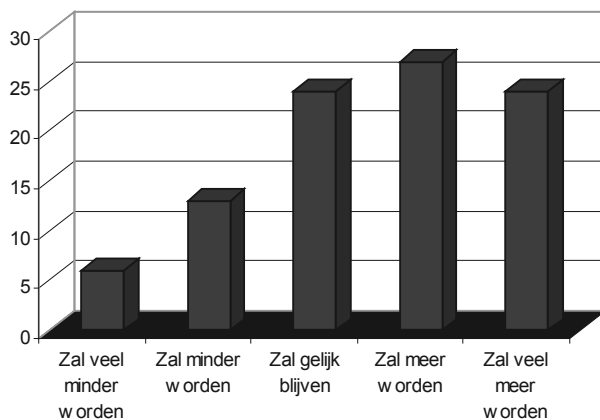
Kunt u aangeven welk effect de plannen van de gemeente volgens u hebben op criminaliteit?

In tegenstelling tot wat de gemeente beoogt, stelt meer dan 60 procent van de bewoners dat vrouwenhandel gelijk zal blijven of zelfs toe zal nemen. Daarnaast verwacht een ruime meerderheid van 71,8 procent dat de Amsterdamse economische groei gelijk blijft of zelfs (sterk) vermindert. Hoewel de gemeente zich niet uitlaat over de effecten op illegale prostitutie, vreest bijna de helft van de ondervraagden een (grote) vermeerdering.

Figuur 3; illegale prostitutie

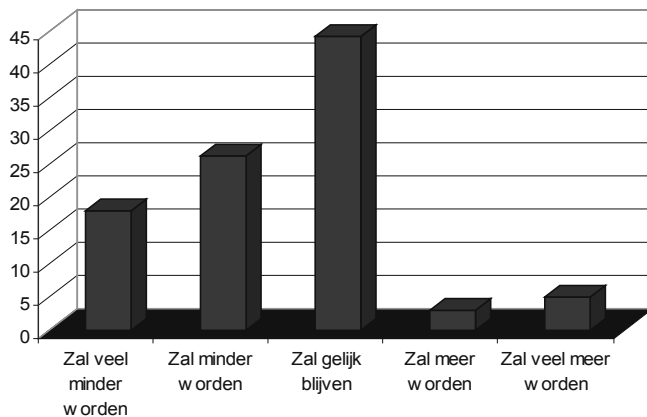
Kunt u aangeven welk effect de plannen van de gemeente volgens u hebben op illegale prostitutie?

De plannen zijn niet bevorderlijk voor het toerisme, stelt ruim 80 procent.

Figuur 4; toerisme

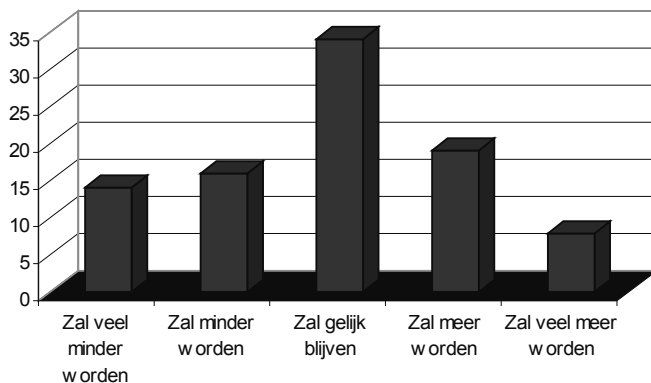
Kunt u aangeven welk effect de plannen van de gemeente volgens u hebben op toerisme?

Ondanks de beoogde vermindering van vooral criminaliteit en verloedering geeft minder dan 30 procent aan dat de plannen de goede sfeer van de buurt ten goede zullen komen.

Figuur 5; sfeer

Kunt u aangeven welk effect de plannen van de gemeente volgens u hebben op een goede sfeer?

Vervolgens zijn we op zoek gegaan naar verschillen tussen verscheidene groepen bewoners. Hiervoor hebben we gemiddelden vergeleken met behulp van een t-test, waarbij we een significantieniveau van 0,05 hebben gehanteerd. Het draagvlak voor de plannen van de gemeente blijkt het grootst te zijn onder hoogopgeleiden en mensen met een hoger inkomen (> 1.500 euro netto). De groep met een laag inkomen verwacht daarbij dat de sfeer slechter zal worden. Daarbij is het draagvlak onder jongeren gering en tevens zijn zij significant sterk van mening minder geïnformeerd te zijn ($p < 0,01$). De groep laag opgeleiden staat een stuk sceptischer tegenover de plannen. Zo denken zij significant minder dat er een goede sfeer bewerkstelligd zal worden, de plannen ten goede zullen komen aan de Amsterdamse economie en het toerisme en verwachten zij geen toename van hoogwaardige winkels en horeca. Mensen met een linkse politieke voorkeur denken minder vaak dat criminaliteit door de gemeenteplannen zal afnemen.

De gemeente licht in de berichtgeving bepaalde onderwerpen uit om draagvlak te creëren onder de bewoners. Deze onderwerpen zijn bijvoorbeeld het terugdringen van criminaliteit en verloedering, tegengaan van vrouwenhandel, hoogwaardige winkels en horeca en het creëren van een goede sfeer. Uit onze enquête blijkt dat criminaliteit, verloedering en hoogwaardige winkels en horeca vooral de punten zijn waar de gemeente op 'scoort'. De meeste bewoners verwachten een werkelijke verbetering van deze zaken met het invoeren van de plannen. Punten die de gemeente in haar berichtgeving 'verzwijgt',

zoals het effect op toerisme, economische groei en illegale prostitutie blijken wel te leven onder de bewoners. Zo denkt het grootste deel van de respondenten dat de illegale prostitutie zal toenemen.

Concluderend kunnen we zeggen dat uit onze enquête blijkt dat de gemeente meer draagvlak heeft weten te creëren onder hoogopgeleiden dan onder laagopgeleiden. Onder jongeren is er duidelijk weinig draagvlak. Uit de verdeling links tegenover rechts/centrum blijkt dat de linkse groep sterk gepolariseerd is in haar mening. Linkse mensen zijn overwegend radicaal voor of radicaal tegen de plannen. Rechts en centrum echter zijn veel meer verdeeld.

6.5 Conclusie

Aan de hand van de drie vragen van Bryman zullen we proberen zo goed mogelijk onze subvraag te beantwoorden. In de loop van ons onderzoek, konden we al snel concluderen dat de gemeente een discours hanteert bij het informeren van de bewoners. Dat brengt ons tot de eerste vraag: Wat is de bedoeling van dit discours? Met het creëren van een frame naar de bewoners toe probeert de gemeente draagvlak onder deze groep te verwerven. Dit discours wordt geconstrueerd door middel van een veelvuldig gebruik van symbolen en beeldspraak in de berichtgeving. Hierbij worden bepaalde aspecten van de plannen duidelijk uitgelicht, zoals het verminderen van de ‘criminogene zones’ en het opwaarderen van de kwaliteit van winkels en horeca. Één van de ingrijpendste aspecten van de plannen echter, het terugdringen van de prostitutie en vooral de gevolgen daarvan, wordt zo veel mogelijk buiten beschouwing gelaten. Deze vormen van framing hebben we het meest teruggezien in de buurtkranten en folders bestemd voor de bewoners. Daarnaast hebben we nog een andere bron onderzocht waarin de framing van de gemeente tot uiting komt. Namelijk een enquête die door de gemeente onder de bewoners van postcodegebied 1012 is gehouden. De uitkomst van deze enquête laat vooral veel verdeeldheid zien. En hoewel niet uit de uitkomst blijkt dat er draagvlak voor de plannen is, suggereert de PvdA, die de enquête heeft opgesteld, dat wel in een artikel dat op de site gepubliceerd is. De uitkomsten worden in dit artikel meerdere malen op een dergelijke manier ‘verdraaid’ dat het de lezer doet geloven dat de bewoners in grote mate achter de plannen staan. Ook de enquête die wij zelf hebben afgenomen laat zien dat er nog veel verdeeldheid over de plannen heerst. Hoewel er zeker een grote groep vóór de plannen is (45procent), is er ook een relatief grote groep radicaal tegen (21procent). Wel blijkt uit deze enquête dat een aantal zaken die door de gemeente uitgelicht worden, door de bewoners worden overgenomen. Zo denkt het grootste deel van de respondenten dat de criminaliteit en verloedering door de plannen zullen verminderen en de winkels en horeca ‘hoogwaardiger’ zullen worden. Daartegenover staat dat een aantal zaken die de gemeente in haar berichtgeving niet of nauwelijks noemt, wel leven onder de bewoners. Het gaat vooral om de gevolgen van de vermindering van het aantal ramen, zoals mogelijke vermeerdering van illegale prostitutie en een vermindering van de Amsterdamse economie en het toerisme. De groepen waaronder de gemeente het meeste draagvlak geniet, zijn vooral de hoogopgeleiden, ouderen en hoge inkomens.

Tijdens ons onderzoek ontdekten we een aantal, dat voor een vervolg onderzoek interessant zouden kunnen zijn. Een van die punten is wat er precies verstaan wordt onder draagvlak. Spreekt men daarover in procenten of gaat het om de hoeveelheid weerstand van de tegenstanders? Hieruit zouden interessante conclusies getrokken kunnen worden in combinatie met de gegevens die we verzameld hebben. Ten tweede is er door het afnemen van meer enquêtes achter te komen of er een significant verschil is tussen linkse en rechtse politieke voorkeur in de steun voor het project.

Na analyse van de door ons geselecteerde bronnen en de uitkomsten van de door ons afgenomen enquête kunnen we een antwoord formuleren op de subvraag: Hoe probeert het college van B en W met taal draagvlak te creëren onder de bewoners voor project 1012? Enerzijds door middel van veelvuldig gebruik van symbolen in folders en buurtkranten, anderzijds door de resultaten van de PvdA enquête op zo’n manier te presenteren, dat er draagvlak geconstrueerd wordt. Onze eigen enquête laat duidelijk radicale tegenstanders zien, die buiten beschouwing worden gelaten door de gemeente.

Conclusie

Voor het beantwoorden van de hoofdvraag hebben wij de wisselwerking tussen de gemeente Amsterdam en de betrokken partijen onderzocht. Om deze interactie bloot te leggen, hebben wij getracht een discours te analyseren. Onze hoofdvraag luidt:

Hoe probeert het Amsterdams college van B en W met taal draagvlak te creëren voor het Coalitieproject 1012 onder verschillende groepen in Amsterdam?

Voordat Project 1012 kan worden uitgevoerd, zullen de initiatiefnemers het idee moeten lanceren in de gemeenteraad en stadsdeel Centrum. Hier moet draagvlak worden gevormd om de volgende stappen in het beleid te kunnen zetten. Om steun te verkrijgen van deze partijen maakt de gemeente gebruik van ambigüiteit. Het beeld dat geschetst wordt is een ‘story of decline’ en een ‘story of helplessness and control’. De frames die dit beeld ondersteunen zijn ‘metropool’, ‘vrouwenhandel’ en ‘witwaspraktijken’. De misstanden omtrent prostitutie zijn aangekaart door Karina Schaapman en overgenomen door Lodewijk Asscher. Er is volgens hen sprake van een achteruitgang in het Wallengebied en dat beeld wordt versterkt door het Van Traa-rapport dat de witwaspraktijken aan de kaak stelt. De wet BIBOB is hierin een belangrijk middel. Zef Hemel presenteert de kleurrijke toekomst: Amsterdam als metropool. Door deze samenstelling van frames kunnen de initiatiefnemers de desbetreffende partijen achter zich krijgen.

In het project worden de prostituees als slachtoffers afgeschilderd en zouden zij de uiteindelijke winnaars zijn. Vrouwen zouden zich gedwongen prostitueren en veelvuldig slachtoffer zijn van mensenhandel. Na het verschijnen van het rapport Schone Schijn, het Van Traa-rapport en het boek van Karina Schaapman *Hoerenlopen is niet normaal* werd dit beeld versterkt. Het aanpakken van de mensenhandel werd hierdoor één van de belangrijkste peilers van Project 1012. Om dit te bereiken heeft de gemeente Amsterdam besloten de desbetreffende branches in aantal te verminderen. Dit betekent dat deze groep betrokken is bij het uitvoeren van het project. Aanvankelijk gingen wij er van uit dat er in direct overleg met de ‘criminogene branche’ getracht werd dit doel te bereiken. Wij hebben kunnen constateren dat de gemeente geen draagvlak probeert te creëren onder de criminogene zone.

Om een beleid doelmatig en succesvol uit te voeren achten wij nauwe samenwerking met ervaringsdeskundigen vanzelfsprekend. Uit interviews met zowel raamexploitanten als belangenorganisaties voor prostituees is echter duidelijk geworden dat de gemeente geenszins getracht heeft te communiceren met deze actoren. Sterker nog, deze personen zijn via geruchten en de media van Project 1012 op de hoogte gesteld. Dit vonden wij frappant aangezien juist deze groep de meest bruikbare informatie en medewerking had kunnen bieden om de criminaliteit en vrouwenhandel aan te pakken.

De criminogene branche is het niet eens met de plannen van de gemeente om ramen te sluiten. Zij is van mening dat de raamprostitutie de meest transparante vorm van prostitutie is en dat het sluiten van ramen juist vele prostituees in de illegaliteit zal jagen. Pogingen om dit duidelijk te maken zijn, volgens de organisaties, op niets uitgelopen, hoewel enige partijen nu van mening lijken te veranderen. Ook raamexploitanten trachtten hun steentje bij te dragen door verschillende politici uit te nodigen voor een rondleiding en uitleg in hun onderneming. Het Coalitieproject lijkt echter slechts van de exploitanten te verwachten dat zij het pand verkopen of verlaten door middel van de wet BIBOB of strenge sancties zoals een bestemmingsplanwijziging.

Er bestaat veel onbegrip in de branche over Project 1012. Zo dachten enige prostituees zelfs dat het sluiten van de ramen hun schuld was. Er wordt naar onze mening niet voldoende duidelijkheid verschaft. Plannen voor insprek- en consultatierondes liggen op tafel, hoewel prostituees hier geen gebruik van zullen maken aangezien zij liever in de anonimiteit blijven. Dit houdt in dat prostituees zelf geen weerstand zullen bieden; zij zijn afhankelijk van anderen.

Bij een andere groep vindt er wel communicatie plaats met de gemeente. Dit betreft de institutionele marktpartijen. Er wordt door de gemeente niet zozeer draagvlak gecreëerd onder deze actor; er was namelijk al animo voor vastgoedontwikkeling in postcodegebied 1012. Deze interesse is één van de aanleidingen voor Project 1012. De gemeente probeert die interesse te benutten en maximale investeringen te genereren, dit noemt men de monopoliestrategie. De samenwerking met marktpartijen in Project 1012 kan worden beschouwd als een strategie om meer draagvlak onder andere actoren te genereren.

Uit onze analyse blijkt dat de mate van betrokkenheid van verschillende marktpartijen zeer verschilt. Het feit dat de gemeente nog geen contracten heeft gesloten met marktpartijen, geeft haar de mogelijkheid te zoeken naar meer lucratieve overeenkomsten. Dat is tevens risicovol. Wanneer marktpartijen niet (meer) willen investeren valt er een belangrijke peiler weg onder Project 1012. Een mogelijke reden voor de gemeente om marktpartijen nadrukkelijk in de nota te noemen is dat er op deze manier het beeld geschetst wordt van een brede maatschappelijke samenwerking. Dit kan het draagvlak onder andere actoren vergroten.

Marktpartijen hebben primair contact met Van Rossum. Door de combinatie van zijn machtspositie en de machtsbronnen die hem ter beschikking staan, is hij in staat om (namens de gemeente) macht uit te oefenen. Taal speelt uiteraard een rol bij het definiëren van dit beleidsprobleem. Dit is gebleken uit de analyse van de probleemdefinitie die door de gemeente is gehanteerd. Om 'economisch laagwaardig' onderdeel van het probleem te maken is samenwerking met marktpartijen geboden. Tevens wordt er door het schetsen van een 'story of decline' in combinatie met een beeld van kansen, een 'window of opportunity' geconstrueerd. Dit maakt het mogelijk voor de gemeente om beleid snel door te voeren en het aantrekkelijk te doen overkomen te investeren in het postcodegebied 1012.

Vandaag de dag speelt de media een grote rol in de samenleving en kunnen zij een bepalende factor zijn in het creëren van draagvlak. Daarom kan de gemeente Amsterdam de rol van de media in het project niet ontkennen, wil zij de publieke opinie beïnvloeden. Uit onze analyse blijkt dat zowel de gemeente als de media van bepaalde omgangsvormen op de hoogte zijn. Het contact tussen beide partijen vindt geregeld plaats en verloopt vrijwel altijd informeel, op enkele persberichten en –conferenties na.

De gemeente acht het van belang voor Project 1012 een mediastrategie te hanteren. Hierin worden keuzes gemaakt over welke berichtgeving naar buiten wordt gebracht en welk frame hierop van toepassing is. De resultaten van onze analyse wijzen uit dat de gemeente graag aan het publiek wil laten zien dat de situatie in postcodegebied 1012 onhoudbaar is, de prostituees er de dupe van zijn en zij de redder in nood is.

De relatie tussen de gemeente Amsterdam en de media is een 'machtsspel', aangezien de media het laatste woord heeft in de definitieve publicatie. De gemeente is echter actief bezig de inhoud van de berichtgeving te sturen. De huidige media concurreren namelijk onderling om de primeurs. Uit de interviews is gebleken dat een medium ook daadwerkelijk de primeur verkrijgt, wanneer de gemeente mag meebe beslissen over de inhoud van de berichtgeving.

Om te onderzoeken hoe de gemeente draagvlak heeft geprobeerd te creëren onder de bewoners van postcodegebied 1012 hebben we als eerste de berichtgeving van de gemeente naar de bewoners geanalyseerd. Hieronder vallen buurtkranten en folders. Door middel van taalanalyse is gebleken dat de gemeente een overdaad aan symbolen en beeldspraak gebruikt en daarbij bepaalde aspecten van de plannen uitlicht, en andere niet of nauwelijks noemt. Zo wordt vooral het terugdringen van de criminaliteit en het realiseren van 'hoogwaardige' winkels genoemd. Daarentegen wordt één van de meest ingrijpende aspecten van Project 1012, namelijk het verminderen van de prostitutie, niet of nauwelijks genoemd. Laat staan de mogelijke gevolgen van deze maatregel.

Ten tweede hebben we een enquête geanalyseerd die door de gemeente gehouden is onder de bewoners. Hieruit bleek dat de enquête zelf redelijk objectief te noemen is, maar de interpretatie ervan te wensen over laat. In een artikel van de gemeente worden bepaalde uitkomsten gepresenteerd die niet uit de resultaten van de enquête af te leiden zijn. Hiermee probeert de gemeente het te doen lijken alsof er onder de bewoners veel draagvlak is voor het project.

Om een tegenwicht te bieden aan deze enquête hebben we zelf een alternatieve enquête gehouden

onder ruim 100 bewoners. Hieruit bleek dat er veel verdeeldheid heerst onder de bewoners wat betreft instemming met het project.

Hoewel er een substantiele groep voor de plannen is (45 procent), is er ook een aanzienlijke groep zeer optegen (21 procent). Het percentage geënquêterden dat het helemaal oneens is met het voorgestelde beleid is substantieel groter dan de groep die het er helemaal mee eens is

Daarnaast bleek uit deze enquête dat er zeker een aantal aspecten van de plannen, die door de gemeente worden uitgelicht, worden overgenomen door de bewoners. Zo denkt de meerderheid dat de criminaliteit zal worden teruggedrongen en dat de winkels ‘hoogwaardiger’ zullen worden. Aan de andere kant zijn er ook een aantal zaken die niet of nauwelijks door de gemeente genoemd worden, maar wel sterk leven onder de bewoners. Zo denkt de meerderheid van de respondenten dat de illegale prostitutie (sterk) zal toenemen en tevens verwacht men een vermindering van de Amsterdamse economische groei en toerisme.

Het project betreft meerdere groepen dan slechts de gemeente. Deze groepen hebben verschillende belangen, wat het realiseren van Coalitieproject 1012 bemoeilijkt. Aan het begin van ons onderzoek gingen wij er daarom van uit dat de gemeente draagvlak probeert te creëren onder deze actoren. Uit ons onderzoek bleek echter dat onze aanname onjuist was. Hoewel Project 1012 wordt gepresenteerd als een coalitieproject, worden niet alle actoren erbij betrokken. Op deze manier wordt er een ‘schijndraagvlak’ ontworpen en de illusie gewekt dat elke partij het project steunt.

In de communicatie die van de gemeente uitgaat, constateren wij dat zij een strategische selectie hanteert. Opvallend aspect is dat de peiler van het onderzoek gebaseerd is op de misstanden in de prostitutie; echter in de communicatie naar de actoren toe is hier verder geen discussie of overleg over en wordt het project als de juiste aanpak gepresenteerd. Bovendien worden er keuzes gemaakt in frames en het taalgebruik zit vol met ambiguïteit. Op deze manier vergaart de gemeente Amsterdam steun voor Project 1012 van partijen met verschillende belangen.

Literatuur

Boeken

- Asscher, Lodewijk (2005) *Nieuw Amsterdam*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker
- Bartels, G. e.a. (red.) (1998) *De transactionele overheid. Communicatie als instrument: zes thema's in de overheidsvoorlichting*. Alphen aan den Rijn: Kluwer
- Becker, Uwe en Philip van Praag (2006) *Politologie. Basisthema's & Nederlandse politiek*. Apeldoorn/Antwerpen: Het Spinhuis
- Bovens, M.A.P. e.a. (2007) *Openbaar bestuur: beleid, organisatie en politiek*. Alphen aan den Rijn: Kluwer
- Bryman, Alan (2008) *Social Research Methods*. Oxford: Oxford University Press
- Drok, Nico & Thijs Jansen (2001) *Even geen Den Haag vandaag. Naar een Nederlandse civiele politiek*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Duyvendak, J.W. (2004) *Een eensgezinde, vooruitstrevende natie. Over de mythe van 'de' individualisering en de toekomst van de sociologie*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Eijk, C. van der (2001) *De kern van de politiek*. Amsterdam: Het Spinhuis
- Foucault, M. en A. Sheridan (2002) *Archaeology of Knowledge*. Abingdon: Routledge
- Gamson, W.A. (1992) *Talking Politics*. New York: Cambridge University Press.
- Huisman, W. e.a. (2005) *Het Van Traa-project. Evaluatie van de bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit in Amsterdam*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers
- Lukes, Steven (1974) *Power. A Radical View*. New York: Palgrave Macmillan
- Rijnja, Guido en Ron van der Jagt (2004) *Storytelling. de kracht van verhalen in communicatie*. Deventer: Kluwer
- Schaapman, Karina (2007) *Hoerenlopen is niet normaal. Twijfels bij een liberaal prostitutiebeleid*. Amsterdam: Uitgeverij Balans
- Schneider, Mark A. (2006) *The Theory Primer. A Sociological Guide*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Stone, Deborah (2002) *Policy Paradox. The Art of Political Decision Making*. New York/London: W.W. Norton & Company, Inc.
- Wodak, R. en M. Krzyzanowski (2008) *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*. New York: Palgrave Macmillan

Beleidsstukken

- Bestuursdienst/OOV/Van Traa-team (2007) *Grenzen aan de handhaving. Nieuwe ambities voor de Wallen*. Amsterdam
- Bureau Stedelijke Planning (BSP) in opdracht van Gemeente Amsterdam, Economische Zaken (2008) *Economische visie Amsterdam-1012. Eindrapport*. Amsterdam.
- Gemeente Amsterdam (2007) *Instellingsbesluit coalitieproject 1012 (Notitie)*. Amsterdam
- Gemeente Amsterdam en stadsdeel Centrum (2008) *Hart van Amsterdam. Strategienota Coalitieproject*

1012 (versie consultatieronde). Amsterdam.

Korps landelijke politiediensten- Dienst Nationale Recherche (2007) *Schone Schijn. De signalering van mensenhandel in de vergunde prostitutiesector*. Rotterdam

Oppedijk, Edwin (red.) (2008) *Hart van Amsterdam. Toekomstbeeld 1012*. Amsterdam.

Wetenschappelijke artikelen

Entman, R.M. 'Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm', *Journal of Communication* (43) (1993), pp.51-58

Galtung, J. & Ruge, M. 'The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers', *Journal of Peace Research* (2) (1965), pp.64-91

Stoker, G. 'Governance as theory: five propositions', *Social Science Journal*, 50 (155) (1998), pp.17-25

Krantenartikelen

'Helpt ramen Wallen dicht' in *Het Parool*, 11 oktober 2008

'Asscher's concrete opschoonplan voor Wallen' in *Het Parool*, 4 december 2008

'Einde van de Wallen' in *Het Parool*, 6 december 2008

'Weg met de rotzooi uit de Amsterdamse binnenstad' in *Het Parool*, 8 december 2008

'De praktijk haalt het beleid in' in *D'Oude Binnenstad*, 20 december 2008

'Goed voorbereid' in *D'Oude Binnenstad*, 22 december 2008

'De overdaad terugdringen' in *D'Oude Binnenstad*, 25 december 2008

'Project 1012 nekt ook 'sociale seks' in *Het Parool*, 3 januari 2009

'Wallenbaas zet gemeente klem' in *Het Parool*, 9 januari 2009

Websites

Website Amsterdam binnenstad PvdA: <http://www.amsterdambinnenstad.pvda.nl/renderer.do/menuId/33163/sf/33205/returnPage/33205/itemId/498715/realItemId/498715/pageId/33205/instanceId/33242/> (laatst geraadpleegd 19 januari 2009)

Website Amsterdam binnenstad PvdA (2): <http://www.amsterdambinnenstad.pvda.nl/renderer.do/menuId/33163/clearState/true/sf/33163/returnPage/33163/itemId/511906/realItemId/511906/pageId/33205/instanceId/33242/> (laatst geraadpleegd 17 januari 2009)

Website Apporte: <http://www.apporte.nl/index.html> (laatst geraadpleegd 19 januari 2009)

Website AT5 'Dossier Wallen': <http://web.at5.nl/dossiers/category/de-wallen> (laatst geraadpleegd 26 januari 2009)

Website CBS: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/VW=T&DM=SLNL&PA=70819ned&D1=0,21,42,63-72&HD=090120-1249&HDR=T&STB=G1> (laatst geraadpleegd 20 januari 2009)

Website Dienst Nationale Recherche: www.om.nl/publish/pages/98059/klpd_sneep_low_res_tcm5-968601.pdf (laatst geraadpleegd 22 januari 2009)

Website gemeente Amsterdam: http://www.amsterdam.nl/gemeente/stadsdelen/hoewerkt_het (laatst geraadpleegd 21 januari 2009)

Website Justitie: <http://www.justitie.nl/onderwerpen/criminaliteit/bibob/index.aspx>
(laatst geraadpleegd 26 januari 2009)

Website Merriam Webster: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/method>
(laatst geraadpleegd 12 januari 2009)

Website parlement.com: <http://www.parlement.com>
(geraadpleegd 19 januari 2009)

Website stadsdeel Centrum: <http://www.centrum.amsterdam.nl/smartsite.dws?id=1473>
(laatst geraadpleegd 17 januari 2009)

Website stadsdeel Centrum (2): <http://www.centrum.amsterdam.nl/smartsite.dws?id=26852>
(laatst geraadpleegd 26 januari 2009)

Website Stedplan: <http://www.stedplan.nl/downloadDoc.php3?id=32>
(laatst geraadpleegd 12 januari 2009)

Interviews

Met verschillende mensen werd anoniem gesproken. Deze mensen zijn in deze vermelding niet opgenomen.

Agaath, (wenst zonder achternaam vermeld te worden) maatschappelijk werkster Scharlaken Koord – (stichting), 27 januari 2009

Alberts, R., fractievoorzitter SP, 14 januari 2009

Beusink, T., hoofd Ultima Hora (stichting), 12 januari 2009

Blaak, M., woordvoerdster Rode Draad (stichting), 14 januari 2009

Bloemen, G., Gerrit voorzitter en oprichter M/V prostitutie (stichting), 9 Januari 2009

Broers, J., raamexploitant en voorzitter SOR, 16 januari 2009

Burg, E. van der, fractievoorzitter VVD, 16 januari 2009

Cohen, J., burgemeester Amsterdam, 8 januari 2009

Drooge, L. van, fractievoorzitter CDA, 13 januari 2009

Gharbi, S., raamexploitant (Wallen), directeur La Vie en Rose, 16 januari 2009

Helm, T. van der, leidinggevende en betrokken bij de oprichting van P&G292, 14 januari 2009

Kamperman, R., locatiemanager Bouwfonds ontwikkeling, 16 januari 2009

Koldenhof, E., portefeuillehouder openbare ruimte en economische zaken stadsdeel Centrum, 9 januari 2009

Kooij, M. van der, AT5-presentator, 14 januari 2009

Majoor, M., oprichter en eigenaar Prostitutie Informatie Centrum (stichting), 13 januari 2009

Manuel, I., fractievoorzitter D66, 15 januari 2009

Oppedijk, E., woordvoerder gemeente Amsterdam, 8 januari 2009

Raat, H., woordvoerder Lodewijk Asscher, 9 januari 2009

Rijntjes M., portfoliomanager Redevco, 22 januari 2009

Rossum, P. van, projectdirecteur Coalitieproject 1012, 8 januari 2009

Ruigrok, A., associate director Multi Vastgoed BV, 19 januari 2009

Sargentini, J., fractievoorzitter GroenLinks, 14 januari 2009

Schaik, T. van, ambtenaar Economische Zaken bij de gemeente Amsterdam, 23 januari 2009

Soetenhorst, B., journalist inzake gemeentelijke politiek *Het Parool*, 8 januari 2009

Sloot, W., van der, raamexploitante (Singelgebied), 15 januari 2009

Wiggers, R., directeur NV Stadsgoed, 12 januari 2009

Nieuwsitems AT5

‘De aanpak van de Wallen’ (25 januari 2008) http://web.at5.nl/wpcontent/plugins/embedthevideo/popup.php?url=mms://media.at5.nl/gesprek/080124_gesprekmetdeburgemeester.wmv&height=225&width=400

‘De Wallen en de NVB’ (20 september 2007) http://web.at5.nl/wpcontent/plugins/embedthevideo/popup.php?url=mms://media.at5.nl/gesprek/070920_gesprekmetdeburgemeester.wmv&height=225&width=400

‘Einde van de Wallen?’ (10 november 2007) http://web.at5.nl/wpcontent/plugins/embedthevideo/popup.php?url=mms://media.at5.nl/gesprek/061130_Burgemeester_512kb.wmv&height=225&width=400

‘Maximaal 240 ramen op de Wallen’ (6 december 2008) http://web.at5.nl/wpcontent/plugins/embedthevideo/popup.php?url=mms://media.at5.nl/items/081206a_wallen.wmv&height=225&width=400 6 december 2008

‘Wandeling met Lodewijk Asscher over de Wallen’ (23 april 2008) http://web.at5.nl/wpcontent/plugins/embedthevideo/popup.php?url=mms://media.at5.nl/items/080423_asscher.wmv&height=225&width=400

Bijlage 1

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

1. *Wat is uw geslacht?*

- Man
- Vrouw

2. *Wat is uw leeftijd?*

- Jonger dan 18 jaar
- 18-25 jaar
- 25-45 jaar
- 45-65 jaar
- ouder dan 65

3. *Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?*

- Lagere school
- Mavo/VMBO
- Havo/VWO
- MBO
- HBO
- WO
- Geen opleiding afgerond
- Anders

4. *Als u moet kiezen, bent u politiek gezien dan meer rechts, centrum of links?*

- Links
- Centrum
- Rechts
- Geen mening/weet niet

5. *Wat is uw maandelijkse inkomen?*

- 0 - 1.000
- 1.000 – 1.500
- 1.500 – 2.500
- 2.500 – 3.500
- > 3.500
- Geen antwoord

6. *Wat is uw afkomst? (bent u of is één van uw ouders buiten Nederland geboren)*

- Nederlands
- Marokkaans
- Turks
- Antilliaans
- Surinaams
- Chinees
- Anders

7. *Bent u religieus opgevoed?*

- Christendom
- Islam
- Jodendom
- Hindoeïsme
- Boeddhisme
- Niet-religieus
- Anders

8. *Heeft u wel eens gehoord van de plannen van de gemeente voor het Wallengebied?*

- Ja
- Nee

Zo ja, vul de vragen op de achterzijde in.

Z.O.Z

9. In hoeverre bent u het met deze plannen eens?

- 0 Helemaal eens
- 0 Beetje eens
- 0 Neutraal
- 0 Beetje oneens
- 0 Helemaal oneens
- 0 Weet niet

10. Ik ben door de gemeente goed geïnformeerd over deze plannen.

- 0 Helemaal eens
- 0 Beetje eens
- 0 Neutraal
- 0 Beetje oneens
- 0 Helemaal oneens
- 0 Weet niet

11. Kunt u aangeven welk effect de plannen van de gemeente volgens u hebben op:

Criminaliteit	1	2	3	4	5	x
Verloedering	1	2	3	4	5	x
Vrouwenhandel	1	2	3	4	5	x
Amsterdamse economische groei	1	2	3	4	5	x
Hoogwaardige winkels en horeca	1	2	3	4	5	x
Illegale prostitutie	1	2	3	4	5	x
Toerisme	1	2	3	4	5	x
Goede sfeer	1	2	3	4	5	x

Uitleg: omcirkel het cijfer dat volgens u van toepassing is.

- 1 = Zal veel minder worden
- 2 = Zal minder worden
- 3 = Zal gelijk blijven
- 4 = Zal meer worden
- 5 = Zal veel meer worden
- X = weet niet

Weg met de rotzooi uit de Amsterdamse binnenstad

Die binnenstad van Amsterdam wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied.

De binnenstad van Amsterdam wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied.

De binnenstad van Amsterdam wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied.

Minder ramen
De gemeente maakt een einde aan de overmaat aan pooktuleramen in het centrum. Maar dat treft ook de vrouwen in het Singelgebied, die gemiddeld tussen de 35 en 45 zijn.

'Straks zijn de Wallen v de Wallen niet meer'
S... de gemeente maakt een einde aan de overmaat aan pooktuleramen in het centrum. Maar dat treft ook de vrouwen in het Singelgebied, die gemiddeld tussen de 35 en 45 zijn.

Grandeur en klasse, daar moet het naartoe. Lodewijk Asscher en Job Cohen hebben er andere woorden voor, maar ze lijken vast van plan de Amsterdamse binnenstad een ander aanzien te geven.

Misschien zijn we een beetje cynisch geworden

Misschien zijn we een beetje cynisch geworden

H... de binnenstad van Amsterdam wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied.

Wegloven met dat door... een andere kerst... naar de Wallen komt

Wegloven met dat door... een andere kerst... naar de Wallen komt

W... de binnenstad van Amsterdam wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied. De Wijk 1A, de oude binnenstad, wordt steeds meer een winkelgebied.

Project 1012 nekt ook 'sociale seks'

De gemeente maakt een einde aan de overmaat aan pooktuleramen in het centrum. Maar dat treft ook de vrouwen in het Singelgebied, die gemiddeld tussen de 35 en 45 zijn.

'Je bent sociaalwerker. De seks is binnen twee minuten gepiept, hoor'

De gemeente maakt een einde aan de overmaat aan pooktuleramen in het centrum. Maar dat treft ook de vrouwen in het Singelgebied, die gemiddeld tussen de 35 en 45 zijn.

OGER
END OF SEASON
SALE HAS STARTED

FRANTZEN
DE BESTE WINTERSPORTZAAK WENST U EEN SPORTIEF NIEUWJAAR

Kom lang en verberg je van de zonnis in het meest populaire wintersportzaak van Amsterdam

Atomic sk 10-15
Atomic 299,-

Salomon X-Wing 8
Salomon 299,-